

WIE IS BANG

WIE IS BANG

TOM LANOYE

2019 Prometheus Amsterdam

‘Speak clearly and don’t bump into the furniture.’

Noël Coward over acteren

‘Niets bestaat vóór het spel.’

Herman Teirlinck in *Dramatisch*

Peripatetikon. Stellingen en ontmoetingen

DRAMATIS PERSONAE

DENISE

een fin de carrière-actrice

JO

een fin de carrière-acteur

SIBEL

een beginnende actrice

SOUFIAN

een beginnende acteur

Het toneel is een theater in een verre uithoek van de provincie, vlak na de afloop van de laatste voorstelling in de voorlopig laatste reeks van een beroemd toneelstuk over een koppel scheldgrage en drankzuchtige intellectuelen van middelbare leeftijd.

EERSTE BEDRIJF

HET

AFSCHMIINKEN

7

Na een mager en snel uitstervend beleefdheidsapplaus en een lange stilte schuift het voordoek open. De zaallichten blijven branden, het podium baadt in lelijk werklicht van bij voorkeur buislampen.

Op de Bühne, halverwege het speelvlak: een decorwand die een huiskamer voorstelt, vintage jaren zestig. Inclusief een kek bibliotheekrek naast een hoog smal raam met gesloten kunststof-lamellen, een abstract schilderij naast een portret van Tsjechov — bewerkt à la manière de Andy Warhol — alsook een deur die werkelijk geopend en weer gesloten kan worden, niet zonder dat de hele wand dan trilt en deint. Naast de deur, prominent en op manshoogte: een wit, plat kistje waaruit vier metalen buisjes van ongelijke lengte hangen — de deurgong.

Meubilering: een paar fauteuils die stilistisch uit de toon vallen, een salontafeltje dat betere tijden heeft gekend, een barmeubel boordervol diverse flessen — de meeste leeg — en een ouderwets muziektorentje op wieltjes, met als bovenste apparaat een platenspeler. Tegen het torentje aangeleund staat een pak lp's. Alleen de cover van John Coltranes Ascension is zichtbaar.

Overal tumblers en wijnglazen, de meeste leeg.

DENISE *(sleepvoetend op, bosje bloemen in de hand, gevolgd door haar wederhelft)* Wat een kutstuk! Jozef Maria en hun godverdomse fucking kindeke djiezes nog aan toe, zeg... Wat een overroepen, godgeklaagd en totaal afgelebbberd klotestuk.

JO Alles naar wens, lieveling? *(begint lege glazen te verzamelen)*

DENISE *(pleurt de bloemen in een ijsemmer; ploft zelf neer op een fauteuil)*
En dat publiek! Hoesten kun je dat toch niet meer noemen? Alle zieke zeehonden uit de wijde omtrek — waar smijten ze die binnen? In onze zaal. Enfin, was het maar waar — dan had ze nog eens vol gezeten.

JO Theoretisch gesproken zat ze vol. *(blijft als enige opruimen)*

DENISE Van wie waren al die lege stoelen dan? Zeehonden met zo veel longkanker dat ze thuis onder hun zuurstoftent moesten blijven? *(proest; stokt, geërgerd)*
Dat was een 'mopstje', lieve schat.

JO Ik zal er nooit aan wennen.

DENISE Aan wat — aan mij, als ik West-Vlaams babbel?

JO Aan theaterabonnementen in de provincie. Al die nette burgers die winst denken te maken omdat ze tien tickets tegelijk kopen, en die daarna de helft van de keren vergeten op te dagen.

DENISE Die boerenlullen beseffen waarschijnlijk pas de avond zelf dat ze ons vorig seizoen al bezig zagen, en het seizoen daarvoor ook. Ik heb daar ook almaar meer last van. *(haalt e-sigaret tevoorschijn)* Moet je niet vragen waar ik last van heb, lieveling? *(inhaleert diep)*

JO Waar heb jij last van, schat? *(binnensmonds)* Behalve van black-outs en opvliegers?

DENISE *(blaast fel uit)* Van déjà vu's. Zelfs déjà vu's van déjà vu's.

JO Waar heb je het dan over? *(binnensmonds)* De wallen onder jouw ogen?

DENISE Over onze fijne collegaatjes. Elke dernière hetzelfde liedje. Doek gevallen, job voorbij? Alle twee riebebie. *(inhaleert en blaast weer uit)*

JO Moet dat? Het stuk is afgelopen.

DENISE Heb je liever dat ik opnieuw echt begin te roken?

JO Ga je gang. Bij de eerste kuch denk je dat jij longkanker krijgt en schakel je eerst over op van die lange smalle spierwitte kankerstukken — van die verlengde kippentampons. Daarna op nicotine-pleisters en nicotine-zétpillen, om ten slotte toch weer volledig te stoppen.

DENISE Story of my life!

JO Story of *my* life.

DENISE Maar scheetje, geef toch toe...

JO Wat?

DENISE Het is een afgezaagd, monsterlijk rotstuk! Ik weet niet eens meer waar ik het de eerste keer gezien heb. Jij?

JO Wat, lieve schat?

DENISE My God — ben je nu ook al potdoof aan het worden, behalve impotent en vergeetachtig?

JO Ik weet het niet, lieveling.

DENISE Wat — dat je potdoof wordt of dat je niet meer weet waar je dat kutstuk voor het eerst gezien hebt?

JO Allebei, lieve schat, allebei.

DENISE Het moet in Antwerpen geweest zijn. Was het niet...
Allee! Het ligt op het puntje van mijn tong. Poepie,
help mij eens, alsjeblieft! Hoe heet dat theater?

JO Welk theater, lieveling?

DENISE In de Hoogstraat! Schuin tegenover Frituur Number One!

JO Frituur Number Two?

DENISE *(na een pauze)* Ik vraag jou één keer één naam van
één theater, en jij begint weer met mijn voeten te
rammelen.

JO Ik kan toch niet alle namen van alle Antwerpse
theaters kennen?

DENISE Het zijn er hoop en al twaalf, en we hebben in alle
twaalf zelf gespeeld.

JO Als ik alle namen moet kennen van alle theaters
waar jij en ik ooit een voet hebben binnengezet?

DENISE Je moet ze niet allemaal kennen, je moet alleen die
ene naam kennen van dat ene kleine klotetheater in
de Hoogstraat, schuin tegenover Frituur Number
One. Het Fákkeltheater! Daar hebben wij dat
klotestuk voor het eerst gezien.

JO Het Fakkeltheater? Dat zou ik me wel herinnerd
hebben.

DENISE O — dat zou mijnheertje zich wél herinnerd hebben?

JO Jij en ik — samen in het fucking Fakkeltheater?

DENISE My God, poepie heeft gelijk! Het was in Amsterdam.

JO Amsterdám? Dat zou ik me zeker herinnerd hebben.

DENISE Oké — dan niet, hè! Ga dan godverdomme in je eentje naar dat klotestuk kijken, in Zwolle of in Zwevezele, mij een rotzorg. Kom, schenk ons nog eens vol, dan ruimen we samen op en kunnen we eindelijk gaan slapen. (*blijft zitten; geeuwt*) Ik ben compleét kapot.

JO Ik vraag me af waarvan. Je speelde weer flink op de automatische piloot.

DENISE Wiens rot-idee was het om op onze laatste dag ook een schoolmatinee te spelen? 's Avonds hoestende zeehonden, overdag bakvissen en puistenkoppen. En die zaten meer naar hun smartphone te kijken dan naar ons. Ik had kunnen rondlopen in mijn blote kont.

JO Jij hebt ze nu al genoeg blikken gegund in het ravijn van je décolleté. De stakkers doken direct nog dieper in hun smartphone weg.

DENISE (*grijnst vertederd*) Na al die jaren: nog altijd even charmant en even snel. (*pruilend*) Komaan, poepie! Nog een allerlaatste, dan gaan we maffen. We moeten morgen nog heel dat klotestuk, terug naar de bewoonde wereld. Eindelijk vakantie!

JO We kunnen nog niet pitten, we moeten kennismaken met de nieuwe lichting.

DENISE De wat?

JO De nieuwe lichting. Voor de herneming van volgend jaar.

DENISE Jij achterbakse slappe zak. Je had gezworen dat we

niet zouden hernemen. 'Deze keer is het afgelopen!' Heb je dat gezegd of niet?

JO Van mijn pensioen zullen we niet kunnen leven. En jij kunt nog niet eens met pensioen.

DENISE Dat klinkt alsof je het mij kwalijk neemt.

JO Zelfs al kon je met pensioen, dan kwamen we nog niet uit de kosten met jouw trein de fie.

DENISE Kun je alsjeblieft geen Frans klappen in mijn bijzijn? Hollanders die Frans klappen, daar word ik onnozel van.

JO 'Praten' — het is Frans práten. Klappen, dat is iets wat de mensen vroeger deden, als jij applaus kwam halen.

DENISE Alles wat wij ooit hebben gespaard, heb jij erdoor gejaagd, niet ik. Jij — met jouw mislukte advertentiecampaagnes en jouw mislukte 'nieuwe' ensceneringen en jouw mislukte sponsordeals en jouw mislukte fucking champagne-arrangementen. Alsjeblieft, zeg: 'champagne-arrangementen'! Voor wie denk je dat wij spelen, in uithoeken als deze? De Antwerpse diamantbaronnen? De sjeiks van Chakamaka?

JO Ik kreeg niet de indruk dat jij je beklaagde over dat specifieke arrangement.

DENISE Wat moesten we anders doen, met al die flessen? In de goot gieten?

JO Nou, lieve schat: ik — de grote kneus met het gat in zijn hand? Ik heb dit keer toch maar mooi subsidie weten los te peuteren.

DENISE Subsidie? (*lacht*) Voor een herneming? Voor óns?
(*schatert*)

JO Niet voor ons. Voor de nieuwe lichting.

DENISE (*valt stil*) Zeg dat het niet waar is. Of nee: zeg het me toch maar. Zeg het!

JO Wat?

DENISE Fysiek of mentaal? Zeg het maar in mijn gezicht.

JO Wá-at?

DENISE Zijn het fysiek gehandicapten of mentaal gehandicapten, met wie je mij wil doen samenspelen?

JO Het is 'gehéndiképten'.

DENISE Ik wist het! Ik moet op het einde van mijn carrière gaan samenspelen met mongolen — en van onze eigen belastingcenten, nota bene.

JO Nee — zo spreek je dat alleen maar uit: 'gehéndiképten'. Maar het zijn geen invaliden of down-patiënten.

DENISE Voor wie krijgen we dan subsidie, als het geen 'down-patiënten' zijn? Daklozen, bekeerde junkies, vrijgelaten verkrachters?

JO Het gaat om een verdienstelijk sociaal-cultureel project van middellange termijn.

DENISE (*kreunt*) Daar was ik al bang voor.

JO Voor jonge, beloftevolle, goed opgeleide acteurs.
Met alleen een iets andere afkomst dan jij of ik.

DENISE (*begraaft het hoofd in de handen*) Waar slaat het op, lieve

schat? Om uitgerekend dit kutstuk te spelen met vluchtelingen die amper Nederlands klappen?

JO Het zijn geen vluchtelingen. De ene is al derde generatie en de andere is geboren op de Antillen. De Nederlandse Antillen.

DENISE Dat is nog altijd ver van hier, hoor.

JO Ze zijn hier afgestudeerd, cum laude. Hún taalgebruik is onberispelijk.

DENISE (*vol ongelooft*) Jij hebt al met hen vergaderd? Achter mijn rug om?

JO Ik heb met ze gesproken. Elk apart. Over de telefoon. En vlak voor de voorstelling.

DENISE Zij hebben deze voorstelling gezien?

JO Je denkt toch niet dat ik die jonge gasten heel dat pokkeneind laat rijden, alleen maar voor een eerste aftastende babbel?

DENISE Waarom heb je dat niet gezegd? Het was een regelrechte kutvoorstelling!

JO Dan ga jij weer veel te veel je best doen, en sta je van begin tot eind te krijsen...

DENISE (*krijst*) IK KRIJS NIET! IK KRIJS NOOIT!

JO Oké — dan niet. Je vertoont dan alleen de neiging om nog iets enthousiaster uit de hoek te komen dan gewoonlijk.

DENISE (*triest smekend*) Waarom toch, schattekout?

JO Wat nu weer?

DENISE Waarom schep jij er zo'n genoeg in om mij neer te halen? Mij telkens finaal de grond in te stampen?

JO Jij moet niet altijd zo defensief reageren.

DENISE IK BEN NIET DEFENSIEF! Hela? *(knipt met de vingers)* Kijk eens in mijn ogen, zoals vroeger, vóór de zondvloed, toen je nog smoorverliefd was op mij! IK BEN TO-TÁÁL NIET DE-FEN-SIEF!

JO Jij was toch altijd de eerste om *(vormt aanhalingstekens met de wijsvingers)* 'multiculturele initiatieven' toe te juichen? Zelfs onze werkster, toen we ons die nog konden veroorloven. Een Poolse was niet exotisch genoeg, het moest een zwarte zijn zonder asiel-papieren.

DENISE Ik kan me niet herinneren dat ik met dat arme kind ook een illuster toneelstuk heb moeten repeteren. Laat staan spelen, in honderden fucking *(wijsvingers)* 'polyvalente zalen', overal op den boerenbuiten.

JO Je deed wel je stinkende best om het háár naar de zin te maken. Haar *(wijsvingers)* 'te helpen zichzelf te leren behelpen'.

DENISE Bij ons thuis — ja. Maar als die slons een voorteken moet zijn van wat ons hier op de planken te wachten staat? Na twee jaar wist ze nog niet hoe ze *(wijsvingers)* 'de zak van de stofzuiger' moest vervangen, of wat de knoppen betekenden op onze wasmachine.

JO Het brave kind had schrik omdat jij haar altijd op de vingers stond te kijken.

DENISE Het is mijn schuld? Ik moest dat mens álles voordoen, iedere keer! Ze had mij moeten betalen, niet omgekeerd.

JO Op zijn minst is dit keer de helft van de facturen voor Vadertje Staat. Win-win voor iedereen. De politiek kan zich op de borst kloppen, twee jonge honden krijgen eindelijk een baan en wij kunnen onze uitkoopsom wat drukken. Het is niet alsof de boekingen binnenstroomden, de laatste tijd.

DENISE Tegen wie zeg je het?

JO Maar met deze nieuwe invalshoek, en een 'gemengde' affichefoto? Misschien komen er vanzelf studenten kijken, plus het soort doelgroepen die we anders nooit bereiken. Jij en ik zijn even afhankelijk van de Europese demografie als iedereen.

DENISE In godsnaam, scheetje: wat heeft de Europese demografie hiermee te maken?

JO Alles!

DENISE Sorry, liefje: ik trek het niet meer. Weer heel die santenbazaar? Repeteren, toeren, ruziemaken over details. Met weer twee nieuwe strebers die maar één ding willen: hun zakken vullen en ons dan dumpen. Hoeveel van die koppels hebben we al versleten? Ik ben de tel kwijt. Schenk me nog eens in, lieverd?

JO Jij moet niet altijd zo depressief reageren op iets nieuws.

DENISE Maar ik *bén* depressief. Ik ben zo down als wat — maar niemand noemt mij ook eens een patiënt!

JO (*binnensmonds*) Nou...?

DENISE Neem nu die twee melkmuilen van de voorbije tour. Na alles wat wij voor die klootzakken hebben gedaan? Séjours, hotels, verzekering, drankbonnen... Gouden

tips over hun stemtechniek en timing, zelfs de meest elementaire dictie, godverdomme... Wat konden die klunzen vóór ze bij ons begonnen? En toch opnieuw: stank voor dank. De tegenzin droop er bij de première al af.

JO (*schenkt haar bij*) Overdrijven is goddank niet dodelijk, jij had zelfs je eigen geboorte niet overleefd.

DENISE GEBOORTE! Waar begin jij over, laffe zak?
(*gooit wijnkurk naar zijn hoofd*) We hadden dat geschrapt — voorgoed! (*nog een kurk*) Hou je bek of het zal je berouwen! (*gooit een kussen*)

JO (*weert af; lacht haar uit*) Je overdrijft, meer bedoel ik niet!

DENISE Ja? Die twee debielen zijn niet eens mee komen groeten. In de kleedkamer? Geen woordje van afscheid, geen bloemetje, geen doosje pralines. Opruimen, afbreken, inladen? Wij draaien ervoor op, terwijl die trollen al lang en breed in hun dure hotelkamer met elkaar liggen te smossen om het af te leren. Mijn God, zeg! Twee konijnen waren er niets bij. (*imiteert seksgehijs*) Tot in de coulissen toe.

JO Er zijn er ook die we na jaren met plezier tegen het lijf lopen, en dan ben jij de eerste om anekdotes op te rakelen: 'Weet je nog...?' Én maar lachen om 'die goeie ouwe tijd'!

DENISE (*somber*) Waar hebben wij deze straf aan verdiend, poepie? Onze tegenspelers blijven altijd even jong, wij worden bij elke reprise ouder en lelijker — en jij ook dikker, bovendien. Ik kan niet meer. Zeg alsjeblieft die meeting af.

JO Je beseft toch dat dat niet mogelijk is?

DENISE Waarom moet het nu? Het is bijna middernacht, ik stink, ik ben bekaf, bezweet, half teut, niet afgeschminkt...

JO Dan ben jij op je best. Hun reacties zullen dat ook zijn: ongezouten, fris van de lever. Beschouw het als een eerste repetitie! Zo heb ik het met hen ook afgesproken.

DENISE My God... (*ongelovig lachje*) Het is allemaal al in kannen en kruiken?

JO De contracten zijn nog niet getekend.

DENISE Wat ben ik hier nog, behalve een gedresseerde teef in jouw leven? De paljas in jouw poppenkast, genaamd Fait Accompli? Hé, poepie? Haal jouw klauw eens uit mijn kont, man. Ik b  n jouw handpop niet!

JO (*voor het eerst kwaad*) Jouw kont? We hebben geen nagel meer om die te krabben, mens. Wij hebben die twee nieuwkomers nodig, meer dan zij ons. Dus hou je voor de verandering   n keertje in de hand en schoffeer die jongelui niet meteen de deur uit. The show must go on, wat er ook gebeurt...

DENISE (*binnensmonds*) Allee vooruit — weer hop met de geit...

JO (*onverstoorbaar*) ...Dat is de   nige gouden regel die ons áltijd door álle ellende heen heeft gesleept en die we n  oit mogen verbreken. Dus stop met dat defaitistische gezeur over stoppen, we gaan door tot het bittere eind — gesnopen?

DENISE (*stil*) Goe-oed...

JO Wat nu weer? (*stampvoet*)

DENISE (*kleintjes, beschaamd*) Goe-oe-oed. Ik zal mijn best doen.

Jij doet dat ook, al duizend jaar of zo. Zonder jou stonden we helemaal nergens, dat weet ik. Dus: dankjewel, uit heel mijn hart — je bent mijn held.

JO Zo vingerdik hoeft nu ook weer niet, hou het een béétje geloofwaardig, na al die eeuwen van gesmier en getier en stampvoetend gelal en gebral.

DENISE (*vertederd*) Wat ben jij toch eigenlijk een dichter, hè? Jij bent en blijft mijn kleine Pablo Neruda. En ik: jouw fanclub! Je enige fanclub, maar alla... (*lief*) Hè, grote dichter? Kom eens bij mammië! (*steekt armen uit*) Draai haar eens een lekker vette lebberkus — ‘de tongzoen der verzoening’. (*korzelig*) Waar blijf je? We moesten toch weer ‘vriendjes doen’? (*laat armen zakken*) Zielige zeiker. Wat kan ik nu nog meer doen om jou te plezieren?

JO Wil je het weten? Praat straks niet met driedubbele tong, blijf met je tengels uit iedereen's broek en kukel niet achterover bij het legen van je glas.

DENISE Je hoeft niet zo neerbuigend uit de hoogte te doen.

JO Dat is een tautologie. ‘Neerbuigend’, ‘uit de hoogte’: twee keer hetzelfde.

DENISE Jij vernedert mij ook twee keer, en je schept er dubbel genoeg in.

JO En als ik nog een gouden raad mag geven? Probeer niet al bij de eerste ontmoeting de miskende comédienne uit te hangen. Je moet zoiets opbouwen.

DENISE Ik heb tenminste genoeg talent om miskend te kunnen zijn. Jij bent altijd een naamloze nulliteit

geweest, een overbetaalde figurant, zelfs dat niet.
Een scheet, dat ben jij, en nooit eens een volle drol
— nooit heb jij ook maar een remspoor achtergelaten
in de toiletpot van ons collectief geheugen...

JO Nou, nou — waar hebben we dat gelezen? Pablo
Neruda? *(neemt borrel)*

DENISE Ik ben hier de ster! Ik zeg dat niet graag, maar het is
een feit: ik ben de vedette! Als de mensen al tickets
kopen, al jarenlang, dan is het om mij nog één keertje
te zien schitteren.

JO Misschien moeten we in het vervolg bij ieder ticket
een zonnebril cadeau doen — en twee oordoppen van
roestvrij staal.

DENISE Wat zou jij zijn zonder mij, behalve een nog grotere
loser?

JO Deze loser kan jou — onze glorieuze has-been,
onze winkeldochter van de toneelgeschiedenis —
alleen maar dit aanraden: smijt alsjeblieft ook niet
het grote horrordrama van je leven meteen weer
de eerste avond open en bloot op tafel...
(van hier af door elkaar heen)

DENISE ...WELK DRAMA? DAT IK AAN JOU VAST-
HANG ALS EEN BAXTER AAN EEN
COMA-PATIËNT? EN DAT IK TE VEEL
COMPASSIE HEB OM MIJ VAN JOU AF
TE LATEN SNIJDEN?...

JO ...dan houd je on the road nog iets over om maan-
denlang te kunnen janken en kankeren en de jonge
generatie te doen gruwen en huiveren om jouw
'oudtestamentische fatum'...

DENISE ...HET IS ÓNS DRAMA, NIET DAT VAN MIJ ALLEEN, EN HEB NIET HET LEF OM DAT WEER TE ONTKENNEN, ROTZAK!...

JO ...Waarom zo bescheiden? Je hebt ook dit hélemaal alleen gepresteerd, ik ben maar een scheet met vliegangst: nooit heb ik iets in jouw pap gebrakt of gebrokkeld...

DENISE ...WANNEER HOU JIJ EINDELIJK EENS JE VETKLEP, SMERIGE JUDAS, ONGEWASSEN DIKKE EIKEL — HOU TOCH EINDELIJK JE KÓP, MAN!

(gooit een fles naar hem, mist met vele meters)

SIBEL *(aarzelend op uit de coulissen, gevolgd door Soufian)*
Joe-hoe? Halló-o?

SOUFIAN Hi, guys! *(grijnst ongemakkelijk)* We komen toch niet ongelegen of zo?

JO *(na een pauze)* Nee, nee — geen probleem. Ga zitten!

SIBEL We kunnen straks terugkomen.

SOUFIAN Maar in de foyer was de bar al aan het sluiten, dus we dachten...

JO Nee, nee: kom erbij!

DENISE *(Hollands accent)* Ja, kom er hártssstikke gesssellig bij, met s'n allen! *(weer normaal)* Wij waren juist ook aan onze sluiting begonnen.

SOUFIAN Jullie sluiting?

JO *(wegwuivend)* Onze nazit. Nog een paar notes, over een paar scènetjes.

DENISE (*imiteert zijn gebaren*) Over heel de voorstelling, eigenlijk.

SIBEL Zo? (*grinnikt*) Dat gaat ook lekker heftig in zijn werk bij jullie.

DENISE Kindje, je hebt geen idéé. Notes, notes, notes — too many notes op onze zang. We houden met moeite tijd over om te leven. (*tot Soufian, die ze bekijkt van kop tot teen*) Dat zal jou niet rap overkomen, jij ziet er mij een gestampte bon vivant uit. (*meet Soufian met toegeknepen ogen, uitgestoken duim*) Perfect gecast, van kop tot teen.

SOUFIAN (*geleid*) Dank u.

DENISE Zeg maar jij, hoor.

SOUFIAN Maar waarom nu nog notes: dit was toch de laatste van jullie tour?

JO De mens is nooit te oud om te muggenziften.

DENISE (*nog tot Soufian*) Dat heet ‘beroepsernst’, hè. Heb jij dat op school niet meegekregen? Samen met gewichtheffen en worstelen en zo?

SOUFIAN (*lachje, wisselt blik met Sibel*) Wij, op school, beroepsernst? We begónnen elke productie met ruziemaken.

SIBEL (*schamper lachje*) En we hielden er nooit mee op.

DENISE (*Hollands accent*) Komt dát hartsstikke goed uit, zeg — wij ook! (*weer normaal*) Maar onze Jo hier heeft intussen zo veel beroepsernst bij mekaar gerukt en gevogeld dat hij geregeld vastplakt in zijn rol. Om hem te helpen smijt ik dan wat leeggoed naar zijn kop.

JO Ze smijt er altijd naast, hoor. Haar vizier staat intussen even krom als de rest van haar lijf.

DENISE Daarom wil hij jullie erbij. Om zich na de voorstelling ook eens deskundig te laten bekogelen. Tijdens mag ook. Heeft hij dat niet verteld aan de telefoon? Het staat in jullie contract! De kleine lettertjes, hè? Het venijn zit in de staart! *(tot Soufian)* Tenzij de staart aan de voorkant hangt, dan zit er iets helemaal anders in, durf ik wedden. *(knipooog)*

JO Over venijn hoeft je een serpent niets te leren. Zijzelf heeft venijn tot in haar valse tanden. Al twee meer dan ik — of zijn het er inmiddels twintig, honnepon? We zijn de tel wat kwijt, met al dat gooi- en smijtwerk.

DENISE Is hij niet aandoenlijk? *(tot Jo)* Heb je nog wat wijn, lieve schat? Het mag ook wc-ontstopper zijn, het verschil is niet merkbaar met de bagger die jij je aan laat smeren om ons kostenpatroon te saneren. Hé, dat rijmt! 'Sa-néren / Aan te sméren'? En rijmen brengt geluk — allee: hupsakee! *(slaat haar glas achterover en kukelt zelf mee)*

SIBEL *(bedremmeld)* Misschien is het toch beter dat we straks even terugkomen.

JO *(wegwuivend)* Waarom? Dit is 'm nu: de wereldberuchte humor van mijn wereldberoemde vrouw. Die te overleven, en haarzelf erbij? Zonder te verrekken van verveling? Dát wordt jullie taak, vandaar de vorstelijke verloning. In de grote lettertjes! Nog wat wc-ontstopper, iemand? *(schenkt zich gul in, negeert Denises opgestoken glas)* En ga eindelijk 's zitten, allebei.

DENISE *(is weer overeind gaan zitten)* Ja! Ontdek je plekje op de geleende zetels van de lokale meubelboer! *(tot Jo)* Hoe heette hij dit jaar ook weer, schat? Kees Rothuizen,

Kees Krentenkakker, ik wil eraf zijn... Alleszins niet Kees Timmerman!

JO (*ook lachend*) Als iemand het kan weten, schat? (*tot de gasten*) Ze heeft zich vanwege de korting door hem laten rampetampen. Haar resterende tanden staan er nog altijd krom van.

DENISE (*lacht te luid*) Ik had het móeten doen! (*tot de gasten*) We hebben al heel wat afzichtelijke sponsorkrengen onder onze kont geschoven gekregen, maar deze vuilniskratten slaan werkelijk alles. Maar ga toch zitten! De kans dat je erdoor zakt is maar vijftig procent. Hupsakee! (*ze kukelt weer achterover*)

JO (*luid fluisterend, op zijn hoofd wijzend*) Het arme mens kan er niets aan doen: een uniek gezwel — een humortumor! De wetenschap staat paf! Maar wat drinken jullie nu? (*vult Denises opgestoken glas nu geheel*) De champagne is al jaren op, de rest is van het huis.

DENISE (*zit weer op haar plek*) Maar scheetje, moeten we ons niet eerst fatsoenlijk aan elkaar voorstellen, voor we ons met z'n allen wegzuipen van het aardoppervlak? Ik ben dus: Denise. Blanke slavin en doorligwond van hem daar: Jo met de Dildo. (*proest*) Was het maar waar! Jo met de Dildo? (*tot Jo*) Dan konden we jouw en mijn belangrijkste probleem oplossen met al een paar nieuwe batterijen, af en toe... Maar soit, zand erover, om van de rest maar te zwijgen. En wie zijn jullie? Nicole en Hugo?

SOUFIAN Nicole en wie?

JO (*sussend gebaar*) Laat maar, haar gezwel speelt op...

SIBEL Ik ben Sibel, hij heet Soufian.

DENISE Jaja, oké, dat zijn jullie artiestennamen — maar hoe heet je echt?

SIBEL Sibel en Soufian.

SOUFIAN Je mag ook Souf zeggen, hoor.

DENISE Zoals in Soef de Haas?

SOUFIAN 'Soef' wie? *(kijkt in verwarring naar Sibel)*

JO *(kreunt)* Niet op letten...

DENISE Ach, het kind moet een naam hebben, en waarom dan niet: Soef en Sibeljan.

SIBEL *(geïrriteerd)* Het is Sí-bel.

SOUFIAN *(geamuseerd)* En Sou-fian.

DENISE Nou en of! Sibel en Soufian, 'helijk als da me zehhen in Bruhhe'. En wanneer doen jullie mee aan het Eurovisie Songfestival? Met zulke namen heb je al half gewonnen. *(tot Jo)* Dat konden we van Nicole en Hugo niet zeggen!

SIBEL *(tot Jo)* Nicole en wíe?

JO Niet op letten, jongens, vertel me liever wat jullie ervan vonden. *(pauze)* De voorstelling!

DENISE *(zet haar glas met een klap neer)* Ja! Daar ben ik ook extreem curieus naar!

JO Het was geen galavoorstelling, dat beseffen we ook wel...

DENISE *(imiteert een downpatiënt)* ...Er is niet veel dat Jo en ik op onze leeftijd nog beseffen, maar dátte?...

JO ..Vermoeidheid, een te lang seizoen, technisch ging er een en ander fout...

DENISE ...En dan die twee prutsers naast ons?...

JO ...Maar het kader is duidelijk, en jullie kennen het vak inmiddels wel, dus kom: zeg het maar, jongens!...

DENISE (*lacht*) ...Gooi het in de groep! Vrouwen en kinderen eerst! Geen gevangenen!...

JO (*lacht*) ...Kill our darlings! Geen valse schaamte! Shoot!

SOUFIAN (*na lange pauze*) Ik vond het een erg interessante belevenis die ik niet graag had willen missen. Mijn compliment. Allebei! Een inténs gebeuren. En leerrijk, ook.

JO Leerrijk — in welke zin?

SOUFIAN Pittig onderwerp, clever opgebouwd, vette dialogen hier en daar. Heftig!

JO Heb je het stuk vooraf gelezen, zoals we hadden afgesproken?

SOUFIAN Sorry Jo — ik mag Jo zeggen? — het was echt te kort dag, man. Ik heb wel de filmbewerking deels mee-gepikt, op YouTube. Zo? Geen kattenpis. Niet op haar mondje gevallen, die actrice — die geile korte dikke met haar zwarte haar, hoe heet ze weer? Super gedurfd ook, van de regisseur, om te kiezen voor zwart-wit.

JO Films waren toen zwart-wit.

SOUFIAN Is dat stuk al zo oud? Dan is het pas echt pittig, voor zijn tijd.

JO Voor zijn tijd?

SOUFIAN Nu nog steeds, natuurlijk. Ik denk dat er echt veel

mensen zijn die daar nog iets aan hebben, aan zo'n stuk. Het is van alle tijden, als je er eens goed over nadenkt.

DENISE (*tot Sibel*) En jij? Heb je er ook al eens goed over nagedacht?

JO Ja, Sibel — wat vond jij?

SIBEL Goh!... Om dat nu zo direct een-twee-drie, samen te vatten, allemaal...? (*pauze*) Wat vonden jullie er zelf van?

DENISE Kindje — Sibel was het, hè? Ik zal eerlijk zijn. Het was kut met peren.

JO (*lacht wegwuivend*) Niet op letten — dat is ironie! Ze heeft een ironie-abces!

DENISE Niks geen ironie. Het was kut met peren.

JO Een sarcasme-sjanker!

DENISE Van den bok zijn ballen — dat was het. En dat komt nooit meer goed.

SIBEL (*lacht plots*) Néééé: ik laat me niet vangen. Zo slecht was het helemaal niet. Ik heb net een paar keer ontzettend hard moeten lachen. Alleen... (*pauze*)

JO Heb jij het stuk vooraf gelezen?

SIBEL Twee keer. Prachtige vertaling. Alleen...

JO Zeg het maar.

SIBEL Mag ik hier roken? (*opent handtas al*)

JO (*knikt*) Zeg het maar.

SIBEL Die taal? (*ze steekt op*) Niemand praat nog zo. En die

jonge vrouw? Giechelen en overgeven, meer krijgt dat arme wicht niet te doen. Typisch voor de tijd van toen: een jonge vrouw op de planken? Dat is een kwetterend rekwisiet. In vergelijking met de drie anderen is zij behoorlijk onderwitten.

DENISE (*overdreven dommig*) Under-wát, Jo?

JO (*ijzig*) 'Underwitten.'

DENISE Ah! (*lipt overdreven duidelijk 'Underwitten!', met knipoog naar Soufian*)

SIBEL En wat presteren ze nu eigenlijk? Ze zitten muurvast, zonder perspectief.

JO Dat is nu net de 'condition humaine'. Het lot van iedereen van ons.

SIBEL Zou het? Ik vond ze alle vier alleen maar zielig. Een hele nacht lang elkaar het bloed onder de nagels vandaan halen...? Ën maar hameren, op steeds weer dezelfde spijker! En ja: ik besef ook wel dat het 'm daar net om te doen is, die... 'repetitiviteit'...

DENISE (*lipt het woord overdreven naar Soufian, knikkend met gesloten ogen*)
(Re-pe-ti-ti-ti-tu-ta-ti-vi-teit!)

SIBEL (*almaar stilliger*) ...Maar op een bepaald moment doorzie je dat, als toeschouwer, en dan werkt het voor mij niet meer.

SOUFIAN Ik vond het toch ook een béétje lang, zelfs voor een praatstuk.

DENISE (*lipt met hoog opgetrokken wenkbrauwen, van Soufian naar Jo kijkend*)
(Een 'práát-stuk'?)

SIBEL En dramaturgisch is de kloof gewoon te groot tussen

het realistische kader en sommige, nou ja, vergezochte ingrepen. Op het einde begint die ouwe — jij dus, Jo — ellenlange replieken op te hoesten in het Latijn. (*lacht*)

SOUFIAN Dat vond ik toch ook een beetje een minpunt — van de auteur. Waar slaat dat op, jongens, al dat Latijn?

JO (*ijzig*) Och — het Requiem?... Het Kyrie Eleison...? De catharsis, twintig eeuwen beschaving, het fundament van alle westerse cultuur...?

SOUFIAN (*gepikeerd*) Aan het publiek te zien was ik niet als enige de weg kwijt.

SIBEL Zelfs binnen het stuk: waarom zou een professor biologie...

JO Geschiedenis — dat is het hele punt! Geschiedenis!

SIBEL Je hebt gelijk, dom!, ik haal ze door elkaar — maar dan nog: waarom zou een prof geschiedenis van een respectabele leeftijd opeens zo veel Latijn zomaar uit zijn hoofd kunnen opdreunen, zonder te stotteren, terwijl hij tegelijk zo dronken is als een Zwitser?

DENISE (*gemaakt dommig, tegen Soufian*) Een Zwitser? Nu kan ik niet meer volgen.

SOUFIAN (*lacht niet meer met Denise*) Sibel heeft een punt.

JO Welk punt? Zoiets maakt deel uit van het complot en de magie genaamd: 'theater'! 'The suspension of disbelief.'

SIBEL Doe dan niet alsof de rest wél samenvalt met de werkelijkheid. (*wijst lachend om zich heen*) Echte glazen, echte flessen, echte drank — een echte deur die

echt open kan?

JO De meeste drank is koude thee en bessensap.

DENISE Tegen wie zeg je het? *(kokhalsgeluiden)*

SIBEL Drink dan gewoon niets — je hebt zo'n poppenkast toch niet nodig? Alles zit al vervat in de taal en die is toch ruim voldoende? *(tot Soufian)* Het schattigste vond ik die schijnaanval met dat zogenaamde pistool.

JO Een geweer.

SOUFIAN *(tot Sibel)* Lang geleden dat ik zoiets knulligs op een podium heb gezien. Ligt dat ding hier nog ergens? *(zoekt en vindt het nepwapen)*

JO Een jachtgeweer, met afgezaagde loop.

SIBEL Een bazooka, voor mijn part. Je kunt dat toch niet meer verwachten van een hedendaags, geëmancipeerd publiek? Dat het ook maar één seconde gelooft dat twee jonge invités geloven in de dreiging van een echt pistool...

JO *(binnensmonds)* Een gewéér...

SIBEL ...En een echte moordaanslag?

SOUFIAN *(richt op Sibel, schiet de kleurige parasol tevoorschijn)* Pang! Hoe vind je die? *(bekijkt het van alle kanten)* 'Made in China' — dúhhuh!

SIBEL En uiteraard valt die symbolische moord netjes in het begin, als aankondiging van de latere neergang...

SOUFIAN Die parasol vond ik best geinig. *(schiet naar Denise)* Béng! *(gangsteraccent)* 'You're over and done with, bitch!' *(hij lacht, zij niet meer)*

SIBEL Qua schriftuur is dat allemaal supergoed uitgevoerd. Tegelijk is dat de zwakte van het stuk, als stuk. Het is hopeloos well-written.

DENISE (*pissig*) Daarnet zei je dat het under-written was.

SIBEL Die ene rol. Des te meer omdat de rest well-written is.

JO Speel jij liever in slecht geschreven stukken, dan?

DENISE Keuze genoeg!

SIBEL Natuurlijk niet. Maar zijn dit soort genrestukken überhaupt nog relevant? Eenheid van plaats, tijd, blablabla... (*grinnikt*) Helder exposeetje...

SOUFIAN ...Iedereen die mooi op zijn beurt iets mag zeggen...

SIBEL ...Iemand heeft dat ooit repliekje na repliekje uitgedacht aan zijn bureau — en wij moeten dat op de Bühne braafjes woord voor woord herhalen? Om de verhalen van vandaag te kunnen vertellen is deze vorm gewoon niet meer geschikt.

SOUFIAN Op school zeiden we altijd: jongens, je moet beginnen met één vraag. Waarom dit stuk, en waarom nu?

JO Dat zijn twee vragen.

SOUFIAN Precies! Daarom zijn ze allebei even belangrijk.

SIBEL Ook de acteur is geëmancipeerd. Wij zijn makers, nu.

DENISE (*vals bewonderend*) Makers?

SOUFIAN (*serieus knikkend*) Theatermakers.

DENISE Wat zijn Jo en ik? Koekenbakkers? Downpatiënten? Patiënten all the way?

SOUFIAN U hoeft dat niet kwetsend op te nemen...

DENISE Zeg maar weer ‘je’, hoor — makers ondereen?

SOUFIAN Kijk: die tekst hebben we al — als basis om er ons ding mee te doen. We zien wel waar dat proces ons toe leidt. Lekker spannend, ook voor een publiek dat het stuk al kent. We moeten alleen iets uithalen met de titel.

DENISE Daar komen de mensen juist op af! Dit is dé klassieker die je gezien móet hebben, al ben je een cultuur-barbaar zo groot als Attila de Hun. Hier en daar een kiezeltje verschuiven — dat gaat niet! Dan dondert heel die kathedraal in mekaar. Jo en ik spelen het verdomme al meer dan twintig jaar. Het is een onovertroffen meesterwerk.

SIBEL Net zei je dat het kut met peren was.

SOUFIAN ‘Van den bok zijn ballen.’

DENISE Dat was ironie! Wat is dat tegenwoordig? Niemand voelt nog aan wanneer iets om te lachen is. Jo, zeg jij ook eens iets? Jij haalt hen in huis, wrijf jij het hun maar in.

JO *(na een pauze)* Waarom? Ze hebben groot gelijk. Wat wij doen is een aanfluiting — de Firma List & Bedrog. Altijd al geweest. Hoog tijd om die tent van ons eindelijk op te doeken. Die triestige kasplant uit te rukken, met wortel en al. *(toost in het ijle)* Huppakee!

DENISE *(na een pauze, binnensmonds)* Zo...? Touché... *(tot de gasten)* ‘Aanfluiting’ is niet eens het juiste woord. Waar Jo en ik onszelf al jarenlang mee in leven houden, dat is: flessentrekkerij. Plat bedrog van sponsors én publiek, zielige zwendel onder het móm van kunst.

SOUFIAN (*ongemakkelijk grijnzend*) Is dit nu ironie, of nie?
(Sibel gebaart 'm gegeneerd om te zwijgen)

DENISE En al bij al heeft die komedie nog lang geduurd.
 Nietwaar, schat? We zijn er al mee bezig van in de
 Eerste IJstijd: het pleistoceen!

JO (*luid fluisterend, schenkt haar bij*) Lieverd? Eerst komt het
 plioceen — dán het pleistoceen, dán het holocene.
(tot de gasten) Ze stond er nochtans over en bij!

DENISE (*onverstoorbaar*) Moeilijk om je in te beelden, maar onze
 Jo hier? Die was toentertijd de prins van alle officiële
 theaters en hun onuitputtelijke vleespotten van
 Egypte.

JO Hopsa! Van het pleistoceen naar de piramides! 't Is
 maar een vingerknip, voor de Cleopatra van het
 Geschreeuwde Woord.

DENISE Ik wás een Cleopatra, toen. Maar niet van het Woord.
 Van hém daar. Jo de Grote met Zijn Stenen Kloten.
 Ik was zijn muze, zijn fee, zijn trófee...

JO Is het goed dat ik voort opruim? Ik ken deze smartlap
 al zo'n beetje...

DENISE Zijn boksbal, zijn dweil, zijn pleegzuster, zijn Moeder
 Courage...

JO ...Maar jullie kunnen er heel wat van opsteken!
 Oortjes open, snaveltjes toe! (*begint de decorwand te ontdoen
 van loszittende ornamenten*)

DENISE De bekroningen die wij kregen? De kontkruipende
 kritieken, de klimaatverwoestende boeketten? Vooral
 hij: onze geniale acteur-bewerker-regisseur-kostuum-
 ontwerper. Ik? Ochot... Ik was maar een aanhangsel.

Dat een simpele nobody als ik opeens hoofdrol na hoofdrol kreeg? Dat ik beloond werd met ovaties en boordevolle zalen? Dat had geen sikkepitje te maken met mijn talent. Onze Jo dreef mij tot die hoogten. Hĳ creëerde mij uit het niets. Hĳ was de god en ik zijn godsbewijs.

JO Kan iemand mij toch effe helpen met die klotegong, alsjeblieft! (*Soufian schiet te hulp; de gong klingelt als gek*)

DENISE En toen, op de top van zijn roem, kreeg de plaatsvervanger van Boeddha een briljant idee.

JO (*tot Soufian; opeens bedrukt*) Bedankt, ga zitten — nu vallen de lekkerste lijken uit de kast!

DENISE We zouden ons één seizoen tegoed doen aan de nog rijkere vleespotten — die van het commercieel circuit. Surfend op onze bekendheid en schitterend in de populairste der klassiekers. Nadien zouden we gewoon onze plaats weer innemen aan het firmament van de onbezoedelde schone kunsten. Is er nog wat bessensap? Onze eerste tournee was zo succesvol dat we er een seizoen aan vastplakten. En nog een, en nog een... Het slijk der aarde spoot ons in de schoot! Poen en roem alom! Maar toen we eindelijk weer aanklopten bij de Moederkerk van het vaderlands toneel bleef de poort gesloten. (*lacht te luid*) Men was 'Jo en Denise' zogezegd vergeten! Liever kwijt dan rijk! (*stokt*) En dat was niet eens alles.

JO (*steeds somberder*) Dat was wel alles, 'Denise' — afronden maar...

DENISE (*ijskoud*) Ik ben nog maar goed begonnen, sukkel. (*tot de gasten, poeslief*) Regisseur Jo mocht bedenken wat hij

wou, de mensen kwamen enkel kijken als hij en ik dat ene stuk weer speelden. Al de rest? Halve musicals, hele komedies? Anton Tsjechov, Cyriel Buysse? De programmeurs gaven niet thuis en de critici kwamen kijken met een mes tussen de tanden. Zelfs onze *Macbeth* werd — oké: op mijn bescheiden inbreng na — neergesabeld als een strandjanet in Saudi-Arabië.

SOUFIAN (*tot Sibel, die de schouders ophaalt*) Een wát?

JO (*bewegingloos, met zijn rug naar de anderen*) Niet op letten, ze hoort stemmen! Jeanne d'Arc in het bejaardenhuis!

DENISE (*onverstoorbaar, steeds giftiger*) Telkens weer werden wij afgeslacht, bij voorbaat, door de azijnzeikers van de zogenaamde kwaliteitspers, die allemaal overbetaalde dramaturg hoopten te worden in de grote huizen die ons uitkotsen tot de dag van vandaag. Omdat Jo en ik de euvele moed hebben gehad om te bewijzen dat je kwaliteitstheater kúnt brengen, tot in de verste provinciehoek, zonder tonnen overheidsgeld te verbrassen. Want dat blijft het grootste affront voor onze ascetische theater-elites: een volle zaal dúrven halen, met een stuk dat de gewone mens nog kán verstaan, zónder dat hij er eerst een post-dramatische hogeschool voor moet platlopen.

SOUFIAN (*gegeneerd lacherig*) Een volle zaal konden we het vanavond niet echt noemen, sorry to say so.

SIBEL (*al langer geërgerd*) En de post-dramatische traditie heeft heel wat schitterende voorstellingen voortgebracht — sorry dat ik het zeg.

DENISE (*weer poeslief, tot Sibel*) Niets geen sorry, kindje!

Onze Jo vond dat ook! Toentertijd dan toch.

JO (*bewegingloos afgewend*) Afronden, zei ik.

DENISE Hij zou die rancuneuze kakkers weleens tonen hoe dat moest: écht postmoderne, post-post-dramatische post-post-post-podiumkunst. Iets tussen performance, actionpainting, Nieuw-Zeelandse rugbyrituelen en Limburgse volksdans in. Met veel bloot, een paar kippenslachtingen, twee zingende walvissen en — nu komt het! — een zelfgeschreven tekst.

JO Káppen, Denise....

DENISE ‘Tekst?’ Een literair mirakel! Een rapsodie van verzen uit de wereldliteratuur, schuttingtermen uit de volkstaal en vondsten uit eigen koker. Zo zeker was hij van zijn geesteskind dat hij achter mijn rug om...

JO ...Er is geen woord van waar...

DENISE ...heel zijn vermogen investeerde. Ons vermogen. En dus: de erfenis van zijn echte kinderen. Die van vlees en bloed. Uit een vorig huwelijk. Want dat is Jo ook nog eens. Vader. Niet zomaar vader. De Mozes van een nieuwe volksstam. Hoeveel lopen er ook weer rond, Jo, met jouw genen en chromosomosomen en gestreepte streptokokken?

JO Ik waarschuw je...

DENISE Zijn vorige vrouw was geen Cleopatra, en lezen kon ze ook niet best, maar ze was wel zo vruchtbaar als een rat. Oei, dat is wat oneerbiedig. Zo vruchtbaar als een zeug. My God — als dat schepseltje begon te baren? Dat was geen bevalling. Dat was een worp. Een olympische discipline. Soms een stuk of acht tegelijk:

floep, floep, floep, floep... Ze heeft nog overwogen om een dozijn extra tietten te laten transplanteren, om al haar koters tegelijk de borst te kunnen geven.

JO Voor de laatste keer: hou op...!

DENISE Maar noch de vele stamleden, noch hun olympische verwekster stonden hem, Jo Methusalem, terzijde in de grootste beproeving van zijn leven: zijn post-grensverleggend post-post-gesamtkunstwerk. Ze boden geen steun, ze offerden niets op, ze kwamen niet eens naar de première. Ik — het wormvormig aanhangsel dat ook nog eens die godganse mirakeltekst uit het hoofd had geleerd — ik stond daar wel. Op 't voortoneel. Tussen de geflipte rugbyspelers, de geslachte kiekens en twee jodelende walvissen.

JO Echt waar, mens — ik waarschuw je...

DENISE Dát ik daar stond, en überhaupt nog een gebenedijd woord uit mijn bek kón krijgen, was een tweede mirakel. Het kostte mij meer dan een rib uit mijn lijf. Tranen, zweet en bloed, om maar te zwijgen van heel andere smurrie...

JO Genoeg — ik smeeek je...

DENISE (*declameert galmend*) 'Hierrr is een scheurrr in de natuurrr...' (*normaal*) Zo begon dat mirakelspel. De helft van het publiek liep voor de pauze de zaal al uit. 'Hierrr is een scheurrr in de natuurrr!' Tegen mijn slotmonoloog was de zaal volslagen leeg. Op drie rolstoelpatiënten na, door hun begeleider achtergelaten met de handrem op...

JO Hou op, Denise...

DENISE ...én drie recensenten die hun laatste scheldwoorden neerpenden terwijl het zaallicht aanging. Die lege zaal...? Het was alsof ik in de hel keek. *(echt ontroerd)* In de hel én in een spiegel. Alles lag aan scherven. Onze droom. Onze spaarpot. Mijn lijf — mijn prachtige, lekkere lijf...

JO Hou op! *(slaat volle fles rode wijn stuk; lijkt te huilen)*

DENISE *(weer hard)* Dat was hopelijk godverdomme toch geen échte fles wijn? Er is dankzij jou geen geld meer voor een andere, en ik ga niet nóg meer bessensap zuipen! *(lachend tot Soufian)* Straks verander ik hier nog in een pot confituur.

JO *(stormt op haar af)* Het is 'jam', ellendig kreng! *(grijpt haar bij de keel)* Jam!

SOUFIAN Hé, jongens! Ho, hó!

SIBEL Hou op, zeg!

JO *(wurgt haar)* 'Confituur' bestaat niet, teringwif!

SOUFIAN *(probeert Jo weg te trekken van Denise, schreeuwet)* Stop ermee, je wurgt haar!...

JO Wanneer ga jij eindelijk je bek eens leren houden...

SIBEL *(mengt zich, schreeuwend)* ...Lieve help, hou op! Kijk uit: je bloedt!...

JO ...Het is jám...!

SOUFIAN ...Laat haar los...

SIBEL ...Je hebt je gesneden, Jo, je bloedt!...

JO *(lost lachend zijn greep, door zijn knieën zakkend)*
Het is jam... Alleen maar jam... *(toont zijn handen)*

SOUFIAN *(tot Denise)* Alles oké met jou?

DENISE *(giert ook, na speelse duw aan Jo)* Oké? Ik heb me nog nooit zo goed gevoeld in heel mijn leven!

JO Ik ook: oké! *(slappe lach)* Ik ook!

SOUFIAN Je handen hangen vol bloed, kerel.

SIBEL Jákkes — die van mij ook.

SOUFIAN Op je bloes, ook. Wat voor klodders...?

SIBEL *(bekijkt haar handen, ruikt even)* Het is wel heel kleverig bloed...?

JO Vind je het gek? Het is jam! *(giert, in de armen van Denise)*

DENISE *(slappe lach)* Nee, nee — het is 'confituur'!
(ze gieren samen)

SOUFIAN Was dit met opzet, dan?

DENISE Nee, nee — met confituur!

SIBEL Gatsie, wat een viezigheid...

DENISE Rara: 't is rood en 't stinkt een beetje?

JO Theaterbloed, in een fles van groene suiker!
(tot Denise) Dat hadden onze beeldenstormers niet verwacht... *(ze gieren)*

SOUFIAN Ik schrok me de tering...

SIBEL Zit er extra kleurstof in of zo?... *(bekijkt weer haar handen)*

JO Op waterbasis — no problemo, kindje.
(veegt zijn handen schoon aan zakdoek)

SIBEL Gekleurde jam is géén probleem? *(bekijkt weer haar bloes)*

JO (*plots ijzig*) Jij wou toch weg van realisme?

DENISE (*idem*) Je kunt het op je boterham smeren, als je er ooit in slaagt die te verdienen.

SOUFIAN (*binnensmonds*) Fucking tata's...

DENISE (*poeslief, tegen Jo*) Wat was dat met jou, jong? Ik bleef er bijna in, deze keer. (*betast haar hals*)

JO (*ook lief*) Ik kon niet harder, schat. Noem het lafheid, oude dag, compassie...

SIBEL (*pissig, haar handen voor zich uit*) Hallo? Excuseer!

DENISE (*negeert haar; poeslief treiterend*) Compassie! Wat denk je dat ik ben — jouw zeehondje?

JO Zoals jij lacht? (*imiteert dierenkreet*) Dat is een zeeléeuw! (*gebaart*) Met twee van die grote valse tanden! (*giert weer*) Vol venijn!

DENISE (*giert ook*) Is hij niet kostelijk, af en toe? (*blijft Jo in de ogen kijken*)

SIBEL Kan ik ergens mijn handen wassen, alsjeblieft?

DENISE (*tot Jo, flemend*) Geef mammie nu eens die lekker vette lebberkus...

JO (*valt stil*) Hier? In het volle licht en op jouw bek? (*kokhalst*) Er staan mensen op te kijken, hoor. Er is al genoeg porno op de wereld.

DENISE (*duwt hem weg*) Dan niet, hè — stuk ongeluk.

SIBEL Waar kan ik mijn handen wassen! Alles kleeft en...

DENISE Je bloes, ik weet het kind, je bloes. Kom! Ik heb in mijn kleedkamer een berg vlekkenoekjes liggen.

Kun je meteen het voorgeborchte zien van deze tent,
en van je toekomst.

SOUFIAN (*houdt haar staande*) Misschien is het handig als we
gelijk de sleutels van onze Airbnb te pakken krijgen?
Het wordt er niet vroeger op.

DENISE (*tot Jo*) Een Airbnb? Op kosten van wie?

SIBEL (*smekend; handtas bij de riem optillend, tussen duim en wijsvinger*)
Ik moet ook superdringend naar de wc.

JO (*tot Denise*) Maak jij je daar maar geen zorgen over.

DENISE Ik zal mij godverdomme zorgen maken over wat
ik godverdomme zelf wil.

JO Zelfs dáár zou ik me geen zorgen over maken,
als ik jou was.

DENISE JIJ BENT MIJ NIET! ALS ER ÉÉN DING
IS DAT JIJ NÍET BENT? MIJ!

JO (*wegwuijfebaar*) Bedankt voor de geruststelling en
kwispel nu maar weg.

SIBEL Toon me verdorie die wc, zeg — ik sta op springen!

DENISE (*tot Soufian*) Help jij hem intussen de boel opruimen?
In zijn eentje bakt hij nergens meer wat van. (*tot Jo*)
And don't do anything met hem that I would do!

JO (*overdreven geruststellend*) Daarvoor schieten mijn
verbeelding én mijn geil tekort.

DENISE Tegen wie zeg je 't! (*tot Soufian*) Tien keer een lul, en
toch geen dag meer stijf.

JO (*geamuseerd, tot Sibel*) Tien keer een trut, en toch al jaren droog.

DENISE (*ziedend*) Zeiker!

JO (*beheerst*) Bitch.

DENISE Boer!

JO Hoer.

DENISE Trol!

JO Snol.

DENISE Droogkloot.

JO Gratenkut.

DENISE Zakkenwasser.

JO (*gespeeld beledigd*) 'Zákkenwasser?' Wat maakt dat van jou? Een beademingsmachine voor twee verdorde eierstokken?

DENISE Deze zet ik jou betaald, etterbak.

(*lijkt in tranen*) Kijk maar uit!

JO Waarvoor? Ik leef al in de hel.

DENISE Alles kan altijd erger, zieligaard!

(*tot Sibel*) Kom! Hij zit me tot hier — tot h́ier!

(*troont haar bijna ruw mee, beiden af, côté jardin*)

TWEEDE BEDRIJF

HET AFBREKEN

43

Er verandert niets aan het lelijke werklicht.

JO *(tot Soufian, alsof er niets gebeurd is)* Wil jij de goedheid vertonen, beste kerel, gindse ladder beet te pakken? *(loopt af, côté cour)* Met z'n tweetjes is alles zó afgebroken en ingeladen. *(onzichtbaar, zingend en rommelend)* 'We're on the road to nowhere...'

SOUFIAN *(kijkt verbouwereerd om zich heen)* Zijn er geen technici om te helpen?

JO *(de zwarte zijdoeken schuiven omhoog, de toneeltoren in)* Die zitten allang thuis, jongen... Voetbal en porno kijken... Gezellig ruziemaken met het vrouwtje... Pilsje en saté erbij... *(ook achterdoek omhoog; Jo weer zichtbaar)* Na al die jaren heb ik hun vertrouwen én de sleutel. En het scheelt een puist in de kosten. *(wijst)* Zet hier maar neer.

SOUFIAN *(stut de ladder terwijl Jo de wand afbreekt, paneel per paneel loshakend)* Ik wil niet zeuren, maar hierover heb je aan de telefoon niets verteld.

JO Dit is het nieuwe normaal. Er zijn al gezelschappen waar je vooraf als kelner het culinair arrangement moet opdiene. Voor ons metier geldt hetzelfde als voor iedere bootvluchteling. 't Is pompen of verzuipen. Auw! Weer zo'n splinter... Die afgetrapte zooi valt vanzelf nog 's uit elkaar.

SOUFIAN *(grijnst)* Wil je dat ik het overneem?

JO *(weer worstelend met een paneel)* Je bent nog niet verzekerd.

SOUFIAN Ik heb ook nog niets getekend, en zie mij hier toch al staan.

JO (*schamper*) Heb je zo veel andere aanbiedingen, dan?

SOUFIAN Toch een paar.

JO Goed zo, jongen, speel ons tegen elkaar uit! De hedendaagse kunstenaar moet zich hoereren of laten deporteren — geen tussenweg. Dat hebben ze jou hopelijk goed ingepeperd, in die school van jou?

SOUFIAN (*gepikeerd*) Ik ben al vier seizoenen van school af.

JO Zo! En sedertdien: elk jaar ergens een vast contract, voorzeker?

SOUFIAN Vooral freelance.

JO Maar elke keer — tazáám! — in het toneel?

SOUFIAN (*geërgerd*) Meestendeels tv. Commercials, clips, figurant in films, al eens een rolletje in een serie — je kent het riedeltje wel.

JO Godzijdank niet. Ik ken er geen zak van. Kom, jongen: pak aan!

SOUFIAN Wat moet ik ermee?

JO Leg maar op een stapel, ergens. Waarom heb je ervoor gekozen om acteur te worden?

SOUFIAN Om dezelfde reden, vermoed ik, waarom jij er ooit voor hebt gekozen.

JO Een jij-bak, jongen, is funest voor ieder goed gesprek. Maar ik was eerst, zodoende: 'Waarom wil jij in 's hemelsnaam acteur worden?'

SOUFIAN Ik ben het al. Of zie ik er zo niet uit, misschien? Waarom heb je me dan gebeld? Was ik de twintigste op je lijst en hebben alle anderen geweigerd? Ik zou graag hebben, trouwens, dat je mij geen 'jongen' noemt.

JO Inmiddels heb ik nog steeds geen antwoord. Met welke motivatie wordt een twintiger vandaag de dag acteur?

SOUFIAN Ik ben dertig.

JO Zo! Dan heeft jouw toneelschool ook lekker lang geduurd. Elk jaar overdoen? Het overkomt de besten. Sommigen studeren nooit af. Mijn vrouw bijvoorbeeld, Dinges, hoe heet ze weer, je weet wel, die staat al heel haar leven te krasselen en er komen nog altijd mensen kijken.

SOUFIAN Ik ben er laat aan begonnen.

JO Zo! En daarvoor? Niet verklappen. Je hield je bezig met huphap, hophip, 'rapmuziek', hoe heet het weer?, breekdens, braakdans, ik wil eraf zijn, breukdons, broeksjans...?

SOUFIAN Ik heb wiskunde gestudeerd.

JO Zo! Wiskunde.

SOUFIAN Aan de universiteit.

JO Amsterdam?

SOUFIAN Leiden.

JO Zo! Het huis van Lipsius en Huizinga! En je eerste vier jaar: die heb je samengebald afgelegd, voorzeker? In één enkel mondeling examen?

SOUFIAN Het scheelde niet veel.

JO En welke tak, als ik me verstouten mag te vragen?

SOUFIAN Tak, tak — waar heb je 't over, man?

JO Algebra, meetkunde, de leer van de logaritmes, ineens de chaostheorie?

SOUFIAN Wil je dat ik eerlijk ben?

JO Waarom niet — twee wiskundeknobbels onder elkaar?

SOUFIAN Ik heb geen wiskunde gestudeerd. Ik héb rapmuziek gemaakt, in een hiphopband én als dj, en ik kon dansen als de beste, nog altijd. Heb je daar bezwaren tegen? Maakt die shit mij ongeschikt voor dit geniale regieconcept van jou? *(houdt los paneel als bewijsstuk voor zich uit)*

JO Welnee. Muziek is ook maar een vorm van wiskunde, moet je rekenen.

SOUFIAN 'Zo!' *(lachje)* En aan welke wiskundige tak slinger jij dan het liefste rond? Childish Gambino, Kendrick Lamar, Gil Scott-Heron?

JO Ik ben meer 'old school'. Johann Sebastian Bach, Ludwig Van Von Beethoven-tot-Zevenaar, Wolfgang Amadeus Mozarella, dat soort motherfuckers. Als ze maar gouden kettingen dragen ben ik al content.

SOUFIAN *(steeds pissiger)* Wat wil je dat ik antwoord? Als ik je verrot scheld, noem je me lichtgeraakt en humorloos. Lach ik je toe, dan blijf je me stangen en dissen. In beide gevallen ben ik de klojo, jij de held, en verliezen doe ik altijd, want jij betaalt de rekeningen. Als er ooit geld ís, heb ik begrepen. Benieuwd welke kruimel Sibel en ik toegeschoven krijgen, als er ooit

een koek te verdelen vlt, contract of geen contract.

JO (*grijnst, hoofdschuddend*) Wat is dat toch, met jullie soort mensen?

SOUFIAN Ons soort mensen?

JO Je bent met moeite half gekleurd en toch hang jij hier direct de neger uit.

SOUFIAN (*verbijsterd*) Ik bied wat weerwerk — en op slag ben ik ‘de neger’?

JO Wat heb je liever? Zwarte Piet?

SOUFIAN Besef jij hoe fucked up jij klinkt?

JO Je weet goed genoeg wat ik bedoel, jongen.

SOUFIAN Ik weet niet wat jij bedoelt, ouwe jongen.

JO Kruip eindelijk eens uit die slachtofferrol van jou.

SOUFIAN Hou op met mij erin te duwen.

JO (*lachtje*) Nee — sorry: ik laat mij door jou geen schuldcomplex aanpraten.

SOUFIAN (*lacht*) Dt heeft nog lang geduurd!

JO Wat?

SOUFIAN Het afgezaagde zelfpardon van wie geen splinter schuld wil voelen.

JO Vind jij dat ik schuld móet voelen? Jegens uitgerekend jou? En dat ik bij voorbaat schuldig bn?

SOUFIAN (*schijnbaar geamuseerd, maar steeds kwader*) Wat vind je daar zelf van, Jo? Je lijkt me iemand die gehecht is aan geschiedenis. Vooral — om niet te zeggen:

uitsluitend — de geschiedenis van jullie soort. Hoe luidt dan jouw verdicht, als historicus ‘old school’? Oog in oog met jullie genocides, eeuwenlange mensenhandel, plundering van kunst- en bodemschatten, deportaties, noem maar op?

JO Luister, beste jongen: leven doet men in het heden. Ik probeer jou hier en nu een baan te ritselen, en jij maakt dat alleen maar moeilijk door jouw vooroordelen en frustraties.

SOUFIAN ‘Zo!’ Jij wappert met een baan als met een bot, en ik moet pootjes geven zonder zelfs te grommen?

JO Heb je mij en Dinges al eens goed bekeken? Zien wij eruit als dragers van — hoe noem jij het? — ‘white privilege’? De voorrechten liggen al heel lang ergens anders. Bij de zogenaamd zwakkeren. De eeuwige beginners, de zielenpoten, de zieken, de gekleurden, de klagers, de aangespoelden, de verwijfden. Al die gelukzoekers die nog nooit een zak hebben bijgedragen aan wat dan ook, maar die des te luider staan te roepen om aandacht. Maar wie worden er inmiddels echt vernederd en in de steek gelaten? Mensen als Denise en ik. Afgeschreven zonder vorm van proces, kapotgemaakt door patjepeeërs en bureaucraten, uitgescheten door een kunstvijandige tijd waarin we veroordeeld zijn te strompelen naar een eerloos en ontoereikend pensioen. Als ik mijn kop neerleg, gaat de erfenis verloren van een heel tijdvak, zonder spoor, pardon of opvolging. Ik krijg een praalgraf zonder praal, met een zerk zonder tekst, in een uithoek zonder memorie. Dát wordt de beloning voor wat ik levenslang heb opgeofferd aan mijn passie, in de overtuiging dat ik iets bijdroeg aan de maatschappij.

SOUFIAN Als jij en je mislukte diva vervallen zijn van toppers naar tokkie-tokkies — van white privilege naar white trash — dan hebben jullie dat alleen maar te wijten aan jullie eigen godverdomde dikke bult. Op mijn leeftijd stonden jullie al aan de top, zonder je ooit af te vragen hoe dat zomaar kon. Het systeem was jullie wieg en jullie weg. Jullie hebben godverdomme jullie bést moeten doen om dat structurele vangnet, die vanzelfsprekende bescherming, kwijt te spelen. En dan nog! Ook al sta jij nú, naar je eigen normen, onder aan de ladder — nog steeds ben jij het die beslist of ik een kans krijg in jouw kegelspel. Nog steeds ben jij de sluiswachter, ik de sloep — en nog steeds heb jij het fucking lef om je fucking te beklagen, alsof jou iets wordt ontnomen waarop jij recht zou hebben, en ik niet.

JO (*plots vol ontzag; komt van de ladder af; wand is grotendeels afgebroken*) Bravo! (*applausje*) Dit is het, jongen! Deze kwaadheid, jegens alles en iedereen — die moet je vasthouden, zo wil ik jou zien, straks, on the road.

SOUFIAN (*nog steeds kwaad*) Ik denk dat Sibel en ik strakjes beter onze Airbnb opzoeken...

JO (*oprecht*) Rustig jongen, denk je nu echt dat ik dat allemaal meende? (*lacht*) We zitten elkaar maar wat af te tasten: de essentie van ons vak, toch? Jij dient me net stevig van repliek, dat is allang niet meer geschied. Ik heb me niet vergist in jou. Het juiste hout, de juiste inborst — ‘cool’! (*akelig mislukte high five*)

SOUFIAN (*verward, maar zijns ondanks ook gevlaid*) Toch lijkt het me beter dat Sibel en ik... Snap je? Niet langer terecht-komen, storen zelfs, in jullie... spervuur hier.

JO (*eventjes verward*) Watte — o: Dinges en ik? Niet op letten, de adrenaline moet eraf. Dat is zoals bij renners na een bergrit. Die zijn bekaf, maar voor het slapengaan sprinten die nog een paar uur op rollen, om te relaxen. Ken je dat niet uit eigen ervaring?

SOUFIAN Ik heb nog nooit een bergrit gereden.

JO (*lacht te luid*) 'Ik heb nog nooit een bergrit gereden!' Jij hebt het allemaal. Haat én humor. (*giert*) 'Ik heb nog nooit een bergrit gereden!' Geniaal.

SOUFIAN (*weer opgelaten*) Ik blijf liever bespaard van menselijke mijnevelden, ik heb daar al sinds mijn jeugd de buik van vol.

JO (*weer zogenaamd bloedernstig*) Uiteraard! Je hebt in Curaçao in een drugsbende gezeten?

SOUFIAN (*probeert ook cynisch te klinken*) 'Uiteraard!' Ik was de godfather van Willemstad — elke week een shoot-out. Dan nog ging het dáár rustiger aan toe dan tussen mijn ouders. Denise en jij doen me denken aan hen.

JO Jij was enig kind, natuurlijk.

SOUFIAN De jongste van zeven. Ik heb mijn ouders nooit anders gekend dan versleten, dronken, onsamenghangend, irritant, jaloers, blasé en gewelddadig.

JO Fantastisch, jongen! Hoe meer trauma's, hoe beter. Eigenlijk heb jij maar één probleem.

SOUFIAN Mijn accent? Ik ken er twintig andere. Of is het dat ik met kop en schouders boven jou uitsteek? Ik kan op blote voeten lopen, en jij op hoge hakken. Dat moet jij dringend eens proberen, het zal je deugd doen.

JO (*onverstoorbaar*) Ben jij echt al in de dertig? Je ziet er jonger uit. Slecht voor je rol — en dus voor je contract.

SOUFIAN Ben jij niet te oud voor jouw rol? Ik dacht dat die prof tien jaar jonger was dan zijn vrouw — jij lijkt me tien jaar ouder. Opgeteld is dat twintig jaar.

JO Zo! Toch een wiskundeknobbel? Maar voor de rijpere acteur, mijn beste, is leeftijd nooit een probleem. Hij weet nog hoe het was om jong te zijn. De jeugd die daarentegen een bejaarde speelt? Dat is altijd hobbyisme.

SOUFIAN Bullshit. Als ik mijn snor laat staan, schat iedereen mij veertig. Zo simplistisch is jouw slag toneel.

JO Een snor? (*gespeeld gruwend*) Daar kan Denise niet tegen. Die knabbelt ze er zo weer af, met die giftandjes van haar.

SOUFIAN Dan knabbel ik terug. Ik heb al mijn tanden nog, en zij heeft haar genoeg. Hoewel — is dat geen pruik die ze draagt? Volgens mij is ze daaronder kaal. Is ze orthodox of heeft ze gewoon kanker? Of komt het door haar sores om jou?

JO (*bewonderend*) Mijn God, jij bent écht goed! Maar soit, effe heel ernstig nu: ons beider vrouwtjes. Die Sibel van jou — is die echt zo pienter of doet ze alsof?

SOUFIAN (*geërgerd*) Sibel is helemaal niet 'van mij'.

JO (*brult, richting côté jardin*) DENISE? Waar blijven jullie, godverdomme? Hoelang ga je nog met z'n tweeën zitten roddelen over ons? DENISE!

DENISE (*ver weg*) (WANNEER HOUD JIJ EINDELIJK JE KLEP, ONNOZELAAR?)

JO (*verzaligd*) O Herelief — dat geluid! Die záng — als van een sirene, vlak voor de nucleaire catastrofe...
(*tot Soufian*) Wat zei je, jongeman?

SOUFIAN Sibel is niet ‘van mij’. We wisten zelfs geen van beiden dat de ander hier vanavond op zou duiken.

JO Maar een onprettige verrassing was het niet?

SOUFIAN (*aarzelend*) Had ik het op voorhand geweten, we waren samen hierheen gereden, in plaats van elk apart.

JO Wil je me wijsmaken dat jullie op de toneelschool niets met elkaar gehad hebben? Daar is het een toneelschool voor. Twee knappe jonge exemplaren? Nog vol dromen en tostestontest... — dinges, enfin?

SOUFIAN Sibel en ik zijn goede vrienden gebleven, meer wil ik er niet over kwijt.

JO Oké, oké — maar hoelang heeft dat flikflooien van jullie geduurd? Heeft zij het uitgemaakt, of jij? Wie was het mannetje, wie de bitch? Het is maar om te plagen, jongen, ik heb er geen zaken mee. Oder nein! Das Mädchen hat natürlich gebumst mit deinen boezem-vriend — en jij hebt hem het ziekenhuis ingeslagen?

SOUFIAN Sibel en ik botsten te fel, en over te veel issues. Meer zeg ik niet. En uiteindelijk papte ze liever aan met de docenten. Mij vond ze te jong.

JO Zo! Dat krijg jij vast niet vaak te horen.

SOUFIAN (*lacht pocherig*) Vroeger wel, in Willemstad. Daar had ik een buuf? Een beauty van dik in de dertig — en die had tíeten, man? En billen? En een oogje op het dertienjarig zoontje van de bureu. (*wijst op zichzelf*) Net als hij op haar. Maar goed, het ging over Sibel.

JO Doodjammer, maar ga door. *(komt van de ladder af)*

SOUFIAN Dat kind heeft een klassiek papa-complex. Je vraagt je af waarom, als je haar vader kent. Meer zeg ik niet. Behalve dit. Leg haar in de watten, Jo. Aan de buitenkant doet ze zich sterk voor, vanbinnen staat ze vol littekens. Ze ging daar een voorstelling over maken, beginnend bij haar ongeletterde grootvader die uit Anatolië naar hier is komen werken, maar het project is afgewezen, twee keer al. Ze heeft deze baan broodnodig. Stuur mij desnoods weg, ik red me wel, maar gun háár dit contract.

JO Een ontroerend liefdesverzoek. Daar moet op gezopen worden. *(opent de deur in de wand, verdwijnt uit zicht)*
Wat neem jij?

SOUFIAN Ik drink geen bessensap.

JO Voor noodgevallen houd ik een voorraadje apart.
(hoofd weer zichtbaar) Single malt, black label?

SOUFIAN Ik drink geen whisky.

JO *(weer op, met oude koelbox)* Cognacje? Wodka? Pisang Ambon? *(sluit de deur)*

SOUFIAN Ik ben gestopt.

JO Gestopt?

SOUFIAN Met alle alcohol.

SIBEL *(op, in een wat oudmodische jurk)* En vlees — daar is hij ook al jaren mee gestopt.

JO Geen drank én geen vlees? Kom jij wel echt van de Antillen? *(schenkt zichzelf gul in)*

SIBEL Er zijn nergens nog echte mannen. Desalniettemin: hoe vinden de heren mij eruitzien? *(draait lachend om de as)* Het zit me superlekker.

SOUFIAN Nou...

JO Perféct, voor een zenuwzieke troela in een stuk van Hendrik Ibsen.

SOUFIAN *(lacht)* Ik ben het eindelijk 's eens met Jo.
(gelukte high five)

SIBEL *(poseert als voor een fotoshoot)* Een afdragertje van Denise.

JO Sapristi: alweer een tautologie! En heeft zij zolang jouw spulletjes aangetrokken? *(tot Soufian)* Je wil niet weten wat er in kleedkamers kan gebeuren, met mijn vrouw in de buurt. *(tot Sibel)* Ben je niet bang, kind, dat ze jouw garderobe scheurt? Mijn vrouw is dikker dan ze denkt, al dieet ze zich verloren. De laatste keer dat ze gegeten heeft, was — effe kijken — tijdens de Slag van Waterloo. *(tot Soufian)* Ze verving het paard van Napoleon, daarna kreeg ze een depressie.

SIBEL Jésus... *(grijnst ongelovig)* Waarom doe jij altijd zo bitter tegen haar?

JO Uit respect. Ze wantrouwt naastenliefde. Geef haar eens ongelijk, als je zo'n secreteet bent. DENISE?
JE HEBT JE TOCH NIET OPGEHANGEN OF ZO? Ik heb liever dat ze wacht tot morgen, dan hoeven we maar één keer op te ruimen. DENISE!

SIBEL Ik vind haar superlief en ondersteunend. We hebben heerlijk zitten kletsen in de catacomben. *(tot Soufian)* Geen greintje sfeer, daarachter.

JO Wat had je verwacht? The Ritz Carlton Monte Carlo?
Paris Le Paradis? DENISE!

SIBEL Rustig, ze neemt nog snel even een douche...

JO (*wankelt, ontsteld*) Een douche? Na de voorstelling?
Dat heeft ze in twintig jaar niet meer geflikt. Ervoor
ook niet, trouwens. (*tot Soufian*) Van welke ramp is
dit weer de voorbode? (*in het ijle*) DENISE,
GODVERDOMME!

SIBEL Ze hing ook zelf vol stroperige troep, na jullie
smakeloze grap. Mijn bloes is geruïneerd, maar
Denise zegt dat jullie een goede verzekering hebben.

JO Onze verzekering is zoals mijn vrouw. Ze dekt alles.
Indien jij tenminste al een contract zou hebben
gehad.

SIBEL Héb ik. Denise heeft net de papieren getekend
die mijn agent had meegegeven.

JO Denise heeft wát getekend?

SIBEL Mijn contract. (*klapje op haar handtas*) Gedateerd op
gisteren.

SOUFIAN Jij hebt een aparte agent voor theater?

SIBEL Wie niet?

JO Ik! Ik laat me niet leiden door agenten! Mijn vak
is geen politiestaat!

SIBEL (*tot Soufian*) Geen zorg, Denise tekent straks ook
jouw contract, heeft ze gezegd.

JO Zo! Zijn er nog onderwerpen die 'Denise' heeft
aangekaart?

SIBEL Haar lijfspreuk. 'Een goeie rolverdeling is het halve werk — ook in het echte leven.' Ik kan daar alleen maar bewondering voor hebben, Jo. Zij de beslissingen? Jij de opvolging. Chapeau!

JO De opvolging?

SIBEL Boekhouding, cijfertjes, poespas... Niet haar pakkie-an!

JO Dat geldt voor ieder onderdeel van haar bestaan. De rolverdeling op kop.

SIBEL Zij is bijzonder opgetogen over ons. 'Twee natuurtalenten, nu al vlekkeloos op elkaar ingespeeld.'

JO Is dat wat onze nieuwe castingdirecteur zegt? Op basis van een halfuur beuzelpraat?

DENISE *(op in kamerjas, met handdoek als tulband om het hoofd)* Geef toch toe, Jo! Dit wordt het beste duo dat wij ooit naast ons hebben gehad. Ik voel dat aan mijn water!

JO Je douchewater of het water in je kuiten?

DENISE *(kreunt)* Niet doen, schat — grappen maken is een vak en jij bent in alles een amateur, zelfs in je echte vak. Is er nog wat kouwe thee?

SOUFIAN Jo heeft per toeval een voorraadje whisky ontdekt.

DENISE *(rolt met de ogen)* In zijn ouwe frigobox, voorzeker?

SOUFIAN *(tot Jo)* Zijn — wat?

JO Niet op letten, ze spreekt Swahili — maar euh... *(samenzweerderig)*

DENISE Hé, Soefie boy? Doe mij dan maar een driedubbele black label! *(laat zich wellustig neervallen op een fauteuil)*

JO ...kijk uit voor de truc met de opvallende kamerjas!
Je kunt niet geloven uit welke holten mijn vrouw
een dood konijn tevoorschijn kan goochelen.

DENISE (*tot Sibel*) Heerlijk, zo'n hete douche! Je me sens
totalement relaxée.

SIBEL Je ziet er ook nog steeds fantastisch uit, voor jouw
leeftijd. En dat na zo'n carrière! (*tot Jo*) Ik heb jullie
gisteren gegoogeld: indrukwekkend hoor, jullie
beginjaren — en dan al dat vele werk daarna. (*tot
Denise*) Ik had mij jou echt veel ouder voorgesteld.

DENISE (*gepikeerd*) En ik had mij jou veel zwarter voorgesteld,
voor iemand van de Bahama's.

SOUFIAN (*lachend, Denise de whisky overhandigend*) Neenee, dat ben
ik — eigenlijk van de Antillen...

DENISE (*in verwarring*) Ligt dat niet mega-dicht bijeen, allemaal?

SOUFIAN Och — een steenworp van een paar duizend
kilometer...?

JO Ach — een eiland is een eiland...!

DENISE Ik dacht eerlijk waar dat jij een Marokkaan was.

SOUFIAN (*geërgerd*) Dat denken ze allemaal, ook de Marokkanen
zelf, om maar te zwijgen van de Turken.

SIBEL Ik niet. (*tot Denise*) Ik wist onmiddellijk dat hij half
zwart was.

JO Was dat voor of tijdens het rampetampen?

DENISE Hou 's op met je oversekste praat, altijd!
(*tot Sibel*) Maar jij bent dus een echte Turkin?

SIBEL Meer een Aleviet.

DENISE Een watte?

JO Ik zeg altijd: 'Eens een Turk, altijd een Turk.'

DENISE Hou daar 's mee op, Jo! Wat zei je dat je was, lief kind?

SIBEL Een Aleviet.

DENISE Allee, gij! Een 'Aleviet'?

SIBEL *(opent handtas, haalt sigaretten tevoorschijn)* Alevieten vormen een grote minderheid in Turkije, maar we zijn ruimdenkender en vrijgevochtener dan de rest. *(biedt Denise sigaret aan)* Jullie noemen dat dan direct 'humanistisch' en zo... *(steekt zelf op)* Maar ik hou niet van labels en hokjes. Ik ben wie ik ben, punt uit.

DENISE Dat is exáct mijn levensmotto — nietwaar, Jo? *(steekt op)* 'We zijn wie we zijn, wát we daarbuiten ook mogen zijn, of niet.'

JO *(gespeeld verward; samenzweerderige blik naar Soufian die geërgerd weggijkt)* Hè...? Qué...?

SIBEL Natuurlijk haat ik het racistische geleuter van provinciale boerenkinkels, maar ik krijg evengoed de spetterkak van al die deugmenssen met hun diversiteitsgedram.

DENISE Kindje — zwijg ons daarvan! Nietwaar, Jo?

SIBEL Ik ben niet slechter of beter omdat mijn grootvader als kleine jongen duizenden kilometer hiervandaan een kudde geiten heeft bewaakt. Op basis daarvan wil ik niet worden uitgesloten óf voorgetrokken. Dat laatste vind ik eigenlijk nog erger. Dat je wordt gesteund om wat je bent, niet wat je kunt.

SOUFIAN *(binnensmonds; geërgerd)* Nou, nou...

DENISE Kindje, dat moet echt vréselijk zijn. Wij zeggen dat geregeld tegen elkaar — nietwaar, Jo? Mensen zoals wij kunnen ons dat gewoon niet voorstellen — hoe erg dat dát niet moet zijn!

SOUFIAN (*gepikeerd*) En wat dan juist, in het bijzonder?

DENISE Dat iemand z'n afkomst de doorslag geeft om poen te krijgen van de staat. Schandalig! Jo en ik zeggen dat echt iedere dag, wij zouden daar nóóit aan meedoen — nietwaar, schat?

SIBEL Daarom ben ik zo blij met dit contract. Voor het eerst heb ik het gevoel dat ik gevraagd word om mezelf en voor een echte rol. Meestal moet je in recensies lezen — of al in de uitnodiging voor een auditie! — dat 'eindelijk de stem gehoord wordt van die of deze groep'. Of dat ik in mijn dooie eentje 'de klacht vertolk van die of die vergeten categorie'.

SOUFIAN Gezien de context is dat toch onvermijdelijk?

DENISE Hoezo 'context', beste jongen?

SOUFIAN Bepaalde groepen, altijd weer dezelfde, wórdén structureel over het hoofd gezien — en daardoor ieder lid ervan afzonderlijk dus ook...

DENISE (*verward*) Kun je dat 's herhalen?

SOUFIAN (*negeert steeds meer Denise en Jo, focus op Sibel*) ...en als dat patroon dan 's doorbroken wordt? Dan valt dat op, en betekent het van alles.

SIBEL Wel: ík wil daarvan af. Ik heb daar geen hol mee te maken. Maar nee — dan krijg je toch weer zo'n interview, meestal over hangjongeren, en bij voorkeur op het jeugdjournaal: 'Wat maakt jou nu héél erg

kwaad, meiske, IN JOUW SITUATIE?’ Alsof ik lijd aan de collectieve lepra van iemand anders.
(kwaad) Ik bén niet kwaad! Ik wil geen stem zijn van dit of dat of dinges, behalve van mezelf. Weet je waar ik kwaad van word? Altijd weer diezelfde vraag: ‘Waar word jij kwaad van?’ Daar word ik razend van. Al de rest kan me gestolen worden.

DENISE Maar... ben jij toch niet een heel klein beetje echt kwaad?

SIBEL Luister eens, Denise: zijn Jo en jij kwaad?

DENISE Neeuhhh...!

JO Nou-ou-ou...?

SIBEL Zijn jullie ‘een product van jullie omstandigheden’?

DENISE Mmmbwaaaahhh...?

JO Neu-euhhh...!

SIBEL Voilà! *(hoofdbeweging richting Soufian)* Aan hem hoeft ik het niet te vragen. Hij is kwaad geboren en hij zal kwaad sterven, en tussen die twee feiten maakt hij zo veel mogelijk mensen ongelukkig. Het is ook een bestaan.

SOUFIAN De uitgangspunten liggen nu eenmaal iets rooskleuriger voor een knappe verwende meid die zich geregeld blondeert, die er sowieso niet al te mediterraan uitziet en die nooit een hoofddoek draagt...

SIBEL *(braakgeluid)* Nee, niet weer over die kopdoek! Ik ben godsamme seculier, daar heb jij vaak genoeg gebruik en misbruik van gemaakt — en toch zit je hier weer volop vooroordelen te bevestigen, alsof ik iets te maken heb met al die geradicaliseerde pinguïns...

JO (*overdreven ernstig*) Ik heb hem ook al gewaarschuwd, voor zijn vooroordelen...

DENISE Hou jij je er buiten, Jo...!

SOUFIAN (*negeert hen; tot Sibel*) Ik ben niet eens Marokkaan of moslim — en welke rollen (denk je)...

JO (*eroverheen*) 'Soufian' is anders wél een volbloed Arabische naam.

DENISE (*tot Soufian*) Dat is toch een béétje vragen om verwarring.

SOUFIAN Mijn moeder hoorde dat graag. Wat moet ik doen — dat mens voor de rechtbank slepen?

DENISE Je zou een artiestennaam kunnen nemen.

JO Keuze genoeg: Mohammed Met De Lange Tenen, Abdul Met De Lange Tenen, Suleiman (met de lange...)

DENISE (*eroverheen*) Jo — alstublieft, zeg!

SOUFIAN Het maakt allemaal niet uit! Ik mag Wytze heten, of Tjebbe, of Thierry — welke filmrollen, denk je, krijg ik aangeboden? Áls er al iets op me afkomt?

SIBEL (*kreunt cynisch*) Ocharme: terrorist? Bommenlegger? Broer van Osama bin Laden, bitch van Osama bin Laden, bruid van Osama bin Laden...?

SOUFIAN (*knikt; telt op zijn vingers*) Drugsdealer, handtassendief, asielzoeker, verkrachter, bankovervaller, tapijt-verkoper, uitsmijter, loverboy, rapper...

JO Maar je bént toch een 'rapper', heb je me net verteld?

SOUFIAN En dat ene label pint mij vast op al de rest?

SIBEL Een rol is een rol, wees blij dat je troeven hébt.

JO Zo te horen zelfs heel wat — waar klaag je over?

SOUFIAN Ik klaag niet, ik leg bloot.

DENISE (*te ernstig*) En wat leg je precies bloot, Soufian?

SOUFIAN (*steeds gefrustreerder*) Zelfs in onze sector zijn Sibel en ik, als bi-cultureel persoon...

SIBEL Bi-cultureel, MY ASS! (*kleutertoonijje*) 'Bi', 'bi', 'bi'...
(*gewoon*) Bi — wát? Binair, bigot? Een schizo, een latente pot? Rot toch op met je 'bi'.

SOUFIAN (*ijzig kalm*) Dat jij, zoals altijd, zó snel zó kwaad wordt, zegt al veel...

SIBEL IK BEN NIET KWAAD!

SOUFIAN Een echt blonde actrice zou nooit reageren zoals jij nu — ze heeft daar ook geen reden toe.

SIBEL (*vol ongeloof*) Echt blond of niet — is dat je punt?
(*tot Jo en Denise*) Gaat het hier nog over mij of over zijn aftrekfantasieën?

JO Volgens mij...

DENISE Kop dicht...

SOUFIAN (*eroverheen, tot Sibel*) Ik plaag je maar, je weet wat ik bedoel.

SIBEL 'k Heb geen idéé, dude.

SOUFIAN Word je als 'minderheid' gecast voor een stereotiepe rol, dan is dat een statement. Word je met opzet gecast voor een rol die niets te maken heeft met je 'afkomst', dan is dat in de gegeven omstandigheden evengoed een statement — een 'theaterteken', en dus:

een brandmerk, een beperking, een castratie...

SIBEL (*zucht*) Ik wist dat het daar weer op zou neerkomen...

SOUFIAN Lieve Sibel: ontken toch het bestaan van het zonlicht niet! Wat jij doet grenst aan de zelfonderdrukking.

SIBEL Dat zal jou niet snel overkomen. Jij hebt het te druk om anderen te (*wijsvingers*) 'onderdrukken' — en aan grote woorden nooit gebrek. Ik begin weer te begrijpen waarom ik je gedumpte heb, indertijd.

SOUFIAN (*verbijsterd*) Ik heb jóu gedumpte, omhooggevalLEN trut.

SIBEL You wish, pathetische loser.

SOUFIAN Echt: er spoort iets niet in jouw bovenkamer.

SIBEL Qua bovenkamer heb ik niets te leren van een onderkruiper.

JO (*geamuseerd, binnensmonds*) Touché...

DENISE (*berispent, binnensmonds*) Jo-o...

SOUFIAN Sinds wanneer ben jij zo'n verstokte bounty?

SIBEL Sinds wanneer ben jij zo'n wannabe nigger?

SOUFIAN Takkewijf.

SIBEL Teringlijer.

SOUFIAN Klereteef.

SIBEL Randdebiel.

DENISE (*brult*) Jongens, jongens! We gaan hier toch geen ruzie beginnen maken, zeker? (*iedereen zwijgt*) Enfin, zeg...! Kunnen we als volwassen mensen ondereen terugkeren naar de kern, alsjeblieft?

SIBEL *(na een pauze)* Ik betwijfel of die er is.

SOUFIAN Natuurlijk is er een kern.

SIBEL Ik ben benieuwd.

JO *(gespeeld geïnteresseerd)* Ik ook, intussen.

DENISE Klep dicht, Jo...

SOUFIAN *(met amper beheerste woede)* Eén aspect van je 'zijn' wordt telkens weer naar voren geschoven, waardoor dat aspect ook telkens te veel aandacht opeist. En akkoord: zoiets vergt een overgangsperiode, alvorens het verdwijnt — maar we staan nog altijd even ver als twintig jaar geleden!

SIBEL Lieve, beste Souf: jij staat nu toch hier? Zelfs zonder een auditie?

SOUFIAN *(smalend)* Qua loon kreeg ik nergens anders een fatsoenlijk aanbod.

SIBEL Je bent een scheet verwijderd van je eerste langlopende contract!

SOUFIAN Ja! Voor een oud stuk van een morsdode witte Yankee, die ooit verboden heeft dat een van de rollen werd gespeeld door een zwarte acteur.

SIBEL *(oprecht verbijsterd)* Welke rol?

SOUFIAN Die van mij. Zoek het maar op.

DENISE Is dat waar, Jo?

JO *(na een lange pauze)* Kijk... Je moet dat soort dingen in hun context durven zien.

DENISE Dus het ís waar? *(giert)* Miljaar: 't is waar!

SOUFIAN Ik snap niet wat hier zo grappig aan is.

DENISE Ik ook niet, echt waar, ik ook niet. (*probeert lach te bedwingen*)

JO (*pissig*) De auteur had een heel specifiek soort jonge academicus voor ogen.

SOUFIAN Specifiek wit?

JO Mág dat nog — alsjeblieft, zeg! — vandaag de dag?

DENISE Van mij wel, hoor. Van mij mag alles. (*proest weer bijna*)

JO Als je aan die ene invulling sleutelt, haal je onverbiddelijk totaal andere betekenislagen binnen — en zo trek je het hele stuk scheef. Dat was het enige waar die schrijver beducht voor was — het enige!

SOUFIAN Maar je hebt zijn agent wel al laten weten dat je die rol aan mij wil geven?

JO (*na een pauze*) Zolang wij dit stuk op ons repertoire laten, behouden wij de rechten voor ons taalgebied. Dat heb ik jaren geleden contractueel verankerd.

SOUFIAN En ze zullen in mij geen grond zoeken om die deal op te zeggen? Daar ben je honderd procent zeker van?

DENISE (*met gekruiste armen*) Ja, Jo: ben jij daar honderd procent zeker van?

JO (*onzeker*) Dat risico schrijf ik dan volledig op mijn conto.

SIBEL (*geërgerd*) Jongens, waar gáát dit over? Geen hond ziet hem nog als een Afrikaan. (*tot Soufian*) Blondeer gewoon je haar, dan is alles opgelost voor iedereen.

SOUFIAN Jij zou daar wel vrede mee nemen. Zo'n lafbek ben je wel.

SIBEL (*kwaad*) En jij hoort hier gewoon niet thuis! Ga jij maar weer de zielenpoot uithangen, van jeugdhonk naar jeugdhonk, in altijd weer die bij elkaar geklungelde allochtonenvoorstellingen van je. Opgewarmde jammerprak, zonder talent of ballen. Jésus! Mensen als jij vormen het bewijs: slachtofferschap is een verdienmodel. Bij echte bedrijven moet je knokken voor een plaats in de pikorde. In het subsidiebedrijf moet je enkel het juiste jankverhaal ophoesten en je drie keer donkerder voordoen dan je bent.

SOUFIAN (*pissig met de glimlach*) Ik ben niet de enige met een jankverhaal. Weet je nog: de bewerking van die Nobelprijswinnaar, jouw nationale held, in een van onze grote huizen? Ik heb jou daar honderd keer over moeten aanhoren. (*tot Denise*) Ze werd niet alleen om haar talent binnengehaald, maar 'om het lokale Turken-reservoir aan te boren'. (*tot Sibel*) Dat is letterlijk zo gezegd bij jouw auditie — lieg ik? Maar in de voorstelling stond je twee uur achteraan op de Bühne rond te drementelen, zonder tekst.

SIBEL Behalve de hoofdrol stond iedereen in het halfdonker te verpieteren zonder tekst.

SOUFIAN (*tot Jo en Denise*) Zij, als enige Turkse? Zonder ook maar één repliek, en zonder in de kijker te mogen lopen? (*tot Sibel*) Daar had je toentertijd een heel specifieke benaming voor, die ik hier niet durf te herhalen.

SIBEL Ik was ontgoocheld, dan zeg je rare dingen.

DENISE (*tot Jo*) Daar kan ik mij nu perfect in inleven, zie.

JO (*luid fluisterend*) Hou jij je kop nu ook 's even...!

SOUFIAN (*tot Denise*) Haar ontgoocheling was nog groter toen het project over haar grootvader werd afgeschoten...

SIBEL Laat mijn opa erbuiten, lul.

SOUFIAN *(tot Sibel)* Hoe noemde jij die commissie ook weer? 'Een inquisitie van oude, witte varkens en vergeelde, fascistische feeksen.' *(tot Jo en Denise)* En dan haar beschrijving van de vele projecten die wel werden geselecteerd! 'Abstracte masturbatie-mime voor autistische dwergen', 'huis-, tuin- en keukenfolklore van bloemenmeisjes die hun eigen tampons tentoonstellen'...

SIBEL Het wás een schande dat zo veel troep de voorrang kreeg. En op basis waarvan? Ons-kent-ons!

SOUFIAN Hé? Horen we daar niet een klacht in meeklinken? Over achterstelling, netwerken, structuren...?

SIBEL Ik wentel me daar niet in. Ik vecht ertegen.

SOUFIAN Misschien had die commissie gewoon gelijk. Zo'n project over een Anatolische voorouder... Is dat niet wat voorspelbaar nostalgisch, bij voorbaat klef en al honderd keer uitgevoerd?

SIBEL *(steeds emotioneler)* Niet wat ik van plan was! Ze vonden mijn powerpoint godverdomme juist te ambitieus. *(tot Denise)* Kun je het geloven? Te hoog gegrepen 'voor iemand zoals ik'.

SOUFIAN Jij hébt ook nog nooit eerder iets geschreven, gefilmd, geregisseerd...

SIBEL Het traject van een maker is dat hij of zij dat leert AL DOENDE. Maar als je nergens aan de slag mag, waarop moet je dan voortbouwen? Waarom denk je dat ik zelfs hier uit alle macht zit te vlassen op een contract?

SOUFIAN Dit hier? (*proest*) Dit moet de springplank worden voor jouw carrière?

SIBEL Je moet ergens beginnen, desnoods onderaan.

JO (*binnensmonds*) Zo...

DENISE (*idem*) Dat weten we ook weer. (*ze klinken*)

SOUFIAN Zo'n halfbakken roots-vehikel is niets voor jou. Waarom focussen op een grootvader als je een pa voorhanden hebt als die van jou?

SIBEL Laat mijn vader erbuiten, lul.

SOUFIAN (*tot Jo en Denise*) Een eerste generatie is nooit interessant. Ze werkt, ze zwijgt, ze incasseert en maakt zich wijs dat ze ooit terug zal keren. De tweede generatie? Die weet wel beter. (*tot Sibel*) En dat knarsende onbehagen viert ze bot op de derde generatie...

SIBEL ...Jij houdt je bek — nú...

SOUFIAN (*weer tot Jo en Denise*) ...Bijna altijd gaat het om verscheurde zielen. Haat jegens de voorganger, omdat die zo slaafs en volgbaar was. En afgunst jegens de nakomer, omdat die zo vrij en dankbaar in het leven staat...

SIBEL ...Kunnen we van jou alvast niet zeggen... (*wendt zich af*)

SOUFIAN (*tot Jo en Denise*) ...En zo eindigen de meesten als een verzuurde ziel, tot misdaad voorbestemd...

SIBEL (*schamper, rug naar Soufian*) ...Wie strooit er nu met stereotypen?...

SOUFIAN ...Losse handjes hebben is maar één karakteristiek...

SIBEL ...Hou toch je bek, man...

SOUFIAN ...Geld lenen, of stelen, om telefoonbedrijfjes op te zetten... Gokken en knokken... Vrienden en verwanten afdreigen om nog meer geld — zelfs al bezoeken die stakkers hem nog zo trouw in de gevangenis...

SIBEL ...Jij weet geen bal van wat hem bezielt...

SOUFIAN ...En altijd is er één familielid dat hem steunt door dik en dun... Eéntje dat zich laat overhalen om zelf de documenten te tekenen voor weer een nieuwe lening...

SIBEL (*lijkt te wenen*) ...Ik haat je, man, ik haat je...

SOUFIAN ...Eéntje dat desondanks het slachtoffer wordt van de losse handjes...

SIBEL ...Ik smee je...

SOUFIAN ...En 'losse handjes' op meer dan één manier, natuurlijk...

SIBEL (*springt op hem af*) Hou op! (*begint hem hard te slaan en te schoppen*) Hou je kop, zeg ik!

DENISE Ho, jongens, hó!

JO Hou daarmee op, zeg!

SIBEL (*mept voort*) Ik had je gewaarschuwd!

DENISE (*probeert haar tegen te houden*) Wat krijgen we nu? Stop, stop!

SOUFIAN (*beschermt zich met de voorarmen*) Auw, hou op, áuw...!

SIBEL Je verdiende loon, lul!

DENISE Doe dan toch iets, Jo?

JO *(probeert zich tussen beiden in te wurmen)* Hou toch op, kind,
je slaat hem een ongeluk!

SIBEL *(blijft meppen)* Ik maak je kapot, gore klootzak!

SOUFIAN *(richt zich op in volle lengte)* VANAF NU BEUK IK
TERUG, RANZIG KUTWIJF!

DENISE Niet doen, alsjeblieft...!

SIBEL KOM MAAR OP, SCHLEMIEL! *(duwt Denise ruw weg)*

JO *(tot Soufian)* Zou je dat wel doen, jongen...?

SOUFIAN *(duwt Jo ruw weg)* KOM DAN, BITCH!

SIBEL JE HEBT EROM GEVRAAGD, SHITFACE!
(ze vechten)

DENISE Niet doen, niet doen!

SOUFIAN *(tilt Sibel op, in houdgreep)* IK PERS JE TOT MOES,
TEEF!

SIBEL O JA? *(begint te lachen)* En wie ga je daarvoor mee-
brengen, sukkel?

SOUFIAN *(lief)* Mezelf, sweety. Alleen mezelf. *(tongzoent haar)*

SIBEL *(werkt zich los, nagiechelend)* Bweeûrk! *(wrijft met pols over
de mond; tot Jo en Denise)* Dat laatste hoorde er niet
bij — maar wat vonden jullie ervan? Zeg het maar.

SOUFIAN Het is al even geleden, maar het liep niet slecht, toch?
(vette knipooog naar Sibel)

DENISE *(geamuseerd)* Dit is opgezet spel, of wat?

SIBEL Ons gezamenlijk afstudeerdingetje.

SOUFIAN *(trots)* Cum laude!

JO (*verbolgen*) Mijn arm hangt er godverdomme half af, ik had een klap op mijn smoel kunnen krijgen.

SOUFIAN Dat lijkt maar zo, we hebben er nog nooit rotzooi mee gehad.

SIBEL Wel — wat vond je?

DENISE Tof gebracht, vooral fysiek — nietwaar, Jo? En die tekst! Tjongejonge: wát een diepgang — nietwaar, Jo? (*tot Sibel*) Allemaal ter plekke bedacht?

SIBEL (*ook trots*) Béétje impro hier en daar, maar de grote lijn ligt natuurlijk vast.

SOUFIAN We hadden in de pauze afgesproken het misschien te doen, bij wijze van auditie.

DENISE Wel, ik zeg: binnen door de grote poort. Wat jij, Jo? (*pauze*) Jo-o!

JO Mmm? O! Niet slecht, voor een afstudeerdingetje.

SOUFIAN (*geërgerd*) Wat ben jij toch een doortrapte lul...

JO Alleen de middelmatigen schelden op hun critici, jongen. Iemand nog een nachtmutsje? (*schenkt zichzelf al in*) Soufian! Jij wil vast nog wat vloeibare haver voor al die diepgaande paardenkracht van jou?

SOUFIAN (*nog steeds pissig*) Hoe vaak nog: ik drink geen alcohol!

DENISE Watte! Helemaal niets? (*laat zich wel bijschenken*)

JO (*tot Denise*) Wist je dat niet? In deze machistische kleerkast gaat geen druppel gedistilleerd. Hij eet zelfs geen vlees.

DENISE (*tot Soufian*) Geen varkensvlees, bedoelt hij.

SOUFIAN Hoe vaak nog: ik bén geen Marokkaan!

DENISE Wat dan wel?

SOUFIAN Een vegetariër.

SIBEL Nog erger — veganist.

DENISE (*vol ongelooft, terwijl Soufian op elk woord nee schudt*) Geen kieren én geen eieren? Kalf, kalkoen, kangoeroe? Toch minstens een haring, af en toe!

SOUFIAN Ik red me met noten en groentes.

JO Dat worden gezellige maanden, met hem on the road.

DENISE (*tot Sibel*) Wat is dat met die mannen van tegenwoordig...?

SOUFIAN Het is niet omdat ik geen whisky lust, dat ik niet...
(*schrikt*) O fucking hell!

SIBEL Wat?

SOUFIAN De garderobe! Dat was zo'n hok met van die stalen rolluiken.

SIBEL Damn! Mijn spullen hangen daar nog.

SOUFIAN Mijn jas met mijn voorraadjes ook.

SIBEL (*lacherig*) Heb je die meegesleept naar dit nest?

SOUFIAN (*tot Jo*) Kreeg je daarvan ook de sleutel in bewaring?

JO Wat heb ik te zoeken in de garderobe?

SOUFIAN Kun je een van die technici bellen?

JO Op dit uur? Die nemen niet eens op.

DENISE (*tot Soufian*) Ik ken mijn weg hier wel. Zullen jij en ik samen eens gaan kijken?

JO (*schamper*) Maar natuurlijk! Ga samen rondsnuffelen, als de twee mopshonden die jullie zijn. Misschien vind je bij toeval een kingsize bed, om jullie pootje tegen op te heffen.

SOUFIAN Wat insinueer je nu weer?

JO Het is instrueren, jongen, wat ik doe: het moet toch gebeuren, vroeg of laat, dus waarom niet al nu? Ga dan! Kwispel maar weg met haar — ego te absolve.

DENISE (*troont Soufian mee, côté jardin*) Trek je niets aan van die oude circusknoel... Ik ken dit doolhof als mijn binnenzak... Kom! (*beiden af*)

SIBEL (*roept hen na*) Vergeten jullie mijn trolley niet?

JO (*idem*) Veel plezier in de VERWOESTE gewesten!
SCHRIJF AF EN TOE EEN BRIEF! (*tot Sibel*)
 Je beseft toch dat de handtekening van mijn vrouw waardeloos is?

SIBEL Pardon?

JO Zolang ik dat contract niet teken, is het ongeldig.

SIBEL Gaat dat hier zo?

JO Zo gaat het overal waar partners gelijkwaardig zijn.
 Of ziet een strijdbare knappe jonge vrouw dat anders?
 (*pauze*) Ik zeg ook niet dat ik níet zal tekenen.

SIBEL Wat zeg je dan wel, Jo?

JO Jullie waren top, daarnet. Ik ben geïmponeerd.

SIBEL Ook door Soufian? Zeg hem dat dan eens. Mij mag je afschepen, ik red me wel — hij heeft deze baan broodnodig. Ook voor zijn zelfvertrouwen.

JO Zijn zelfvertrouwen lijkt me het enige dat niet vatbaar is voor verbetering.

SIBEL Hij is dyslectisch.

JO Je bedoelt dat onze halve Obama niet eens kan lezen?

SIBEL Bij improvisaties en slampoetry is hij de taalvaardigste van allemaal, maar vraag hem niet om zomaar een tekst voor te lezen, dan blokkeert hij. Hij heeft daar tijd voor nodig.

JO 'Tijd?' Is dat de nieuwe naam voor stupiditeit?

SIBEL Dyslexie is een aandoening.

JO Sibel... Die jongen heeft gewoon niet de uitstraling, de klasse, de bedrevenheid — het zuivere vermogen, dat schuilt in jou.

SIBEL Waarom haal je hem de hele tijd neer? Maakt hij jou bang, of oud, of klein, of alle drie?

JO Ik wil hem helpen. Ontwortelde jongeren worden te veel in de watten gelegd. Talent moet je onderdrukken, dan verzet het zich en bloeit het extra op.

SIBEL Zo? Dus mijn talent is niet eens de moeite van het onderdrukken waard?

JO Jij bloeit al volop. Wie heeft jou in het verleden zo goed onderdrukt? Je vader of een van je docenten?

SIBEL Ik had de best mogelijke onderdrukker. Mezelf. Jarenlang heb ik mezelf verboden om mezelf te zijn. Ik liet mij een patroon opdringen dat sprak van bevrijding en strijd, in de feiten bleek het een dwangbuis.

JO Dat klinkt poëtisch, maar ik geloof er geen bal van.
Ik houd het op die verwekker van je. Hoe was hij
echt? Niet de karikatuur die jullie daarnet schetsten!

SIBEL Waarom ga je daarvan uit, Jo? Herkende jij je in hem,
en wil je hem daarom verdedigen? Dat had ik dan
weer niet gezien in jou.

JO Wat niet?

SIBEL Het type van veel lenen en weinig terugbetalen.
Veel graaien en weinig geven.

JO Heb jij dan zo weinig van je vader meegekregen?

SIBEL Dat gaat jou geen zak aan.

JO En je moeder?

SIBEL Ik ben opgegroeid zonder.

JO Vind je dat een gemis of een surplus?

SIBEL Wat denk je daar zelf van, Jo?

JO Ik herken gekwetste mensen, Sibel, vanaf kilometers
afstand. Jij draagt een immense pijn in jou, bijna
groter dan jouw hart.

SIBEL Klinkt poëtisch, maar het is gelul. Luister: mijn vader
was geen doetje, maar in de gevangenis heeft hij nooit
gezet en schulden had hij niet. Ik hou zielsveel van
hem, ik heb met hem gebroken, maar één ding heeft
hij me afdoend geleerd: achterdochtig zijn als oudere
mannen me gekwetst noemen. Zo laten ze me meestal
achter. Gekwetst en opgelicht.

JO Ik kan natuurlijk niet instaan voor wat ook sommige
van jouw docenten hebben uitgespookt...

SIBEL (*geamuseerd*) Waarom ga je daar nu weer van uit, Jo?
Wat heb jij met mijn docenten?

JO Ik ken ons vak. Ik weet hoe het eraan toe kan gaan, in de vertrouwdheid van verlaten leslokalen. Of bij de tête-à-têtes in de vroege uurtjes, op café, na een slecht verlopen toonmoment.

SIBEL Je spreekt nu uit ervaring?

JO Ik vat jouw ervaring samen. Heb ik ongelijk? (*pauze*)
Het enige wat ik wil bepleiten is dit. Laat je achterdocht varen tegen mogelijke nieuwe mentoren.

SIBEL (*lacht*) Wat zijn dat nu weer, ‘mentoren’?

JO (*geïrriteerd*) Mensen van wie je nog iets op kunt steken. Het is niet de eerste keer dat Denise en ik ons ontfermen over jonge rekels die uitgroeien tot virtuozen. Wat jij ook mag vinden van klassieke toneelteksten — gedateerd of relevant of niet — het blijft een onovertroffen leerschool om ze langdurig te mógen spelen. (*komt vanaf nu stapje voor stapje op Sibel af*) Dat gaat natuurlijk in tegen wat alle kunstacademies tegenwoordig prediken. Schilderen? Dansen, musiceren? Het moet allemaal ‘uit jezelf’ komen, vanaf de eerste minuut. Traditie is verraad, authenticiteit is plicht, en op de weg daarheen moet je jezelf zo weinig mogelijk laten besmetten door de vaardigheden van je voorgangers. (*steeds dichter*) Maar techniek, Sibel, hoeft geen keurslijf te zijn. Techniek bevrijdt, techniek verheft. Als iemand een podium betreedt met een eeuwenoude Stradivarius, en hij slaat dat prachtige instrument aan stukken — ja: dan kán dat een pakkend, onthutsend statement opleveren. (*stem steeds dieper*) Maar als je opkomt, en je speelt eerst een

paar hemelse minuten Mendelssohn of Brahms?
 En je slaat pas dán die viool aan gruzelementen?
(nu bijna oog in oog met Sibel) Dan is dat een miljoen keer
 sterker, als statement. Versta je?

SIBEL Eerlijk gezegd? Ik snap geen zak van waar je naartoe
 wil, Jo.

JO *(blijft haar van dichtbij in de ogen kijken)* Dit wordt niet zomaar
 een baantje om den brode, Sibel. Ik kan jou helpen
 om door te groeien. Om te worden wie je kúnt zijn.
 Door jou, hoe oubollig het ook klinkt, gedegen raad
 te geven en jou te wapenen voor de vele valkuilen
 en voetangels op jouw pad. *(lijkt haar te willen strelen)*
 Debatten over — ik noem maar wat — noodzaak en
 integriteit. Pijnlijke keuzes — omtrent het weigeren
 van een rol... Of het provoceren van een tegen-
 speler... Het opzoeken van grenzen... Het accepteren
 van verantwoord naakt...

SIBEL O — is dat het, Jo?

JO Pardon?

SIBEL Ik ken dit soort gesprekken. Half bekentenis, half
 advies, half verleiding...

JO Drie 'halven'? Dat kan natuurlijk niet.

SIBEL Wil jij mijn blote tieten zien, Jo, of ineens alles,
 alvorens je mijn contract wil tekenen?

JO *(verontwaardigd, stap terug)* Absoluut niet! Voor wie houd
 je me? Ik teken sowieso.

SIBEL Maar je zou wel graag mijn tieten eens zien, op een
 zeker tijdstip, ergens tijdens de tour — of ineens nu
 maar?

JO *(steelse blik naar côté jardin)* Ik zou je beledigen als ik dat zou ontkennen. Wie houdt er nu niet van schoonheid? Schoonheid is ons vak. En we zijn nu eigenlijk toch al zo goed als on the road — à la guerre comme à la guerre! *(grijnst)* En je kent het gezegde.

SIBEL Welk gezegde?

JO *(speels knipooijje)* 'Alevieten hebben mooie tietten.' *(Sibel begint schokkend te wenen, aangezicht verborgen achter haar handen)* Sibel? Sibel, het spijt me, kind, oprecht. Ik wilde je niet kwetsen, heus, ik heb geen kwaad in de zin. *(stapt weer op haar af, harkerig dit keer)* Het spijt me, vergeef me. *(durft zijn arm niet om haar schouder te slaan)*

SIBEL *(vleit zich in zijn armen)* Jij kunt er niets aan doen, je kunt het niet weten...

JO *(onwennig met Sibel in de armen)* Wat kan ik niet weten?

SIBEL *(verbijt verdere tranen)* Je mag het niet zeggen tegen Soufian. Hij denkt dat ik hem gedumpt heb vanwege onze discussies. Dat is ook zo, maar ik ben ook zwaar ziek geweest. Ik wilde dat in mijn eentje verwerken. *(maakt zich voorzichtig los van Jo)* Agressieve borstkanker. Linkerkant. Het is zo'n lelijk litteken, Jo, zo gruwelijk. *(grient weer)* Wil je het even zien?

JO *(weer steelse blik naar côté jardin)* Het lijkt me niet het juiste moment...

SIBEL Het zou mij zo'n plezier doen. Het hoeft niet lang te duren. Ik heb het nog nooit aan iemand durven tonen, behalve aan mijn oncoloog... Zij zegt dat het hoog tijd wordt dat ik me niet langer... Het is alsof ik me schaam, voor de hele behandeling, en de nasleep! Mag ik het even laten zien, alsjeblieft? Vraag me niet

waarom, maar jou vertrouw ik.

JO Later is beter.... In alle rust en sereniteit... Soufian en Denise komen er elk moment aan, en dan staat het wat raar om...

SIBEL (*luisterde amper; trieste glimlach*) Het was ook al zo grotesk om direct na de operatie mijn andere proef te moeten spelen. Een stukje Lady Macbeth. 'You spirits, unsex me here' — ken je dat? Vlak voor de moord op — wie was het ook weer?

JO (*gegeneerd*) Duncan. Koning Duncan. Prachtig monoloogje.

SIBEL Ik kreeg niets dan lof, maar het deed me zo'n pijn, Jo. Ik voelde me zo eenzaam, zo... weerloos:

(*mooi ingetogen*)

'Kom, koor van geesten, kom,

Dat enkel denkt aan moord: ont-vrouw mij hier...

(*grient toch even*)

...En vul mij boordevol van kop tot teen

Met ijselijke wreedheid. Stol mijn bloed,

Barricadeer de toegang tot erbarmen.

Laat geen bevlieging van berouw mijn doel,

Zo hard en koel, verhoeden. Wek geen vrede

Tussen mijn droom en daad. Besmet...

(*stokt even*) Besmet mijn borsten

En maak mijn melk tot gal — gij moordlakeien,

Waar gij, in mist en maneschijn onzichtbaar,

Ook loeren moogt op moord en misdaad. Kom!

O dikke, diepe Nacht! Kom! Kom...'

(*verbijt haar tranen*)

DENISE (*voice-off*) Halleluja, beste mensen! Hoezee!

SOUFIAN *(voice-off)* We zijn gered! Dankzij: Denise! *(op, duidelijk stoned, een dikke joint tussen de lippen, een lange zwarte leren jas om de schouders, zonnebril met klatergouden montuur scheef op de neus)*

DENISE *(op na hem, ook duidelijk stoned, joint rokend, kamerjas slordig om het lijf, geen handdoek meer om het hoofd, haren verwilderd; zeult kleine trolley achter zich aan; zwaait de handdoek boven het hoofd rond)*
Olé, hoezee! De moffen zijn verschwunden, de vestiaire is bevrijd!

SOUFIAN *(tot Sibel, zonder haar bedruktheid op te merken)* Alles was er nog — álles wat we nodig hebben om wat beter in de stemming te komen. *(haalt een mp3-speler tevoorschijn, morrelt aan de achterkant van het muziektorentje)*

DENISE *(tot Jo)* Hij is zo beresterk, die gast? Dat kun je niet geloven.

JO Toch wel. Je staat nog krommer op je poten dan daarnet.

DENISE *(tot Sibel)* Hij trok uiteindelijk gewoon zo, húp, dat deurtje open, hangslot of geen. En hé — Jo! Jo!
(knipt met de vingers) Luister eens, Jo!

JO *(tot Soufian)* Hé! Wat zijn we aan het doen, jongen?

SOUFIAN Eerst de muziek! *(loopt naar het bedieningspaneel in de coulissen)*

DENISE Hé Jo, jong! Écoutez! Weet je waarom Sibel en hij zo goed kunnen vechten?

SOUFIAN *(zet keihard hippe muziek op, bv. Mundian To Bach Ke van Panjabi MC; roept)* En dan wat lekkerder licht, ook. *(komt de scène weer op, met een schakelbox aan een dik, lang snoer; schakelt eerst het zaallicht uit, begint dan lukraak standen uit te proberen tot hij een mooie, sfeervolle belichting vindt)*

DENISE *(roept, uitgelaten)* Ze zitten samen op de kickboks!
Hoe cool is dat? Twee acteurs: kickboks op dezelfde
school! Hoezee! *(ze begint zelf wild te bewegen, kungfu-moves
inbegrepen)*

JO *(tot Soufian; roept)* Wil je daar eens mee ophouden,
jongen! *(Soufian gaat gewoon door, elleboogt Jo telkens weg)*

DENISE *(tussen dansen en kickboksen in)* Wij zouden dat ook moeten
doen, Jo! Eindelijk! Jij en ik! Samen op de kickboks!
Hé, Joe? Arme Joe! Komaan, jong! *(ze achtervolgt Jo,
potsierlijk kickboksend)* Geen geluk voor jou! Arme Joe!

JO Zet die herrie af! Nu, meteen!

DENISE *(blijft wild bewegen)* Doe niet zo flauw! Doe 's mee, man!
Doe eindelijk eens mee, godverdomme. Leef dan
toch, scharminkel van me! Lééf! *(zij, Sibel en Soufian
dansen wild; Sibel en Soufian soms gestileerd weer trappend en slaand
naar elkaar; Jo blijft versteend en verstomd toekijken)*

DERDE BEDRIJF

HET AFHANDELEN

*Jo duwt het muziektorentje om. De muziek blijft spelen,
tot jolijt van de anderen. Jo rukt de draden los.
De muziek valt met een lelijke knal weg, het theaterlicht blijft
zoals door Soufian ingesteld.
Sibel en Soufian dansen en kickboksen nog een tijdje door voor de lol.*

DENISE *(ploft neer op de fauteuil, zwaar hijgend, hand op pijnlijke zij)*
Typisch! Voor die ene keer dat wij ons hier amuseren
— wat doet Jo van de Sukkelshow? Hij zet de muziek
af. Leer toch eens léven, man! Au...! *(grimas)*

JO Ik heb net verhinderd dat jij dood neerviel, en ik jou
mond-op-mondbeademing zou moeten geven.

DENISE Wij, mond op mond? Dan liever ineens aan het gas.
Dat ruikt nog lekkerder ook.

JO Insgelijks, lieveling. Nog een glaasje geperste knof-
look? *(schenkt alleen zichzelf bij)*

DENISE Hé Soefie boy! Wat heb je mij doen slikken, man?
Ik zit hier out of the blue te klappen met een roze
olifant.

SIBEL *(tot Jo)* ‘Klappen?’

JO *(wegwuivend)* Ze denkt dat ze stoned is...

DENISE Nee, wacht! *(met één oog dicht Jo opmetend)* Hij is appel-
blauwzeegroen en hij wordt nog almaar dikker.

SIBEL *(tot Jo)* Appelblauw-wátte?

JO (*wegwuiwend*) Extase! Ze heeft in de verboden vrucht mogen bijten...

SIBEL De verboden vrucht?

JO De paddenstoel van Soufian.

DENISE En het is niet bij bijten gebléven — die jongen heeft een fameuze champignon in huis. (*lacht*) Au, au...

SOUFIAN (*kungfu-trappend in het ijle*) Hí-hah! Chám-pignon! Yí-hah! Chám-pignon! (*wankelt na elke trap*)

SIBEL (*geamuseerd, tot Soufian*) Nee, echt — heb jij je paddo's meegesmokkeld?

SOUFIAN Baby: is de paus een pedofiel? Ik ben páddofiel. Yi-hah! (*trapt, valt bijna*)

DENISE (*lacht*) Waar haalt hij het vandaan? Heb je dat gehoord, Jo? Paddofiel, zegt hij!

JO Het niveau stijgt weer schrikbarend.

SOUFIAN Zeker weten!

DENISE Le nouveau niveau est arrivé!

SOUFIAN Iedereen klaar for the ultimate level? Hi-ha: hondenlul! (*trapt te hoog en kukelt met een dreun achterover*)

DENISE (*giert*) Pas toch op, man! Au — ik blijf er nog eens in...!

JO Veel beloven maar blijven leven, doet de zot zijn moed opgeven. (*klinkt in het ijle*)

SOUFIAN (*ruggelings op de grond, wriemelend*) I am a paddo-fucking-fiel, folks!

SIBEL Heb je ook iets anders bij, behalve die schimmel-dingen? (*helpt hem overeind*)

SOUFIAN Wat denk je? Aan de snoepwinkel herkent men zijn daddy. *(toont trots zijn binnenzakken)* Uppers, downers, peppers, poppers, tandenstokers, aspirines — zeg het maar. I'm in a sharing kinda mood.

SIBEL Doe mij maar zo'n groen dingetje.

SOUFIAN Dat is een M&M, voor de suiker.

SIBEL Is die paarse ook een M&M?

SOUFIAN Een MDMA'tje — hier!

SIBEL Twee tegelijk?

SOUFIAN Walhalla is waiting for ya, baby! De highway naar de hemelse hel!

SIBEL *(tot Jo)* Mag ik je glas even lenen? *(ze neemt hem zijn whisky af)*

DENISE *(tot Sibel)* Wat heb jij tegen paddenstoelen? Die zijn tenminste puur natuur.

SIBEL Met mosselen heb ik hetzelfde. Ik ben daar één keer kotsmisselijk van geworden. Nooit weer. *(slikt de pillen door, houdt het glas)*

DENISE Jo en ik hebben zoiets ook eens voorgehad, nietwaar poepie? Op reis in Bali.

SIBEL Bedorven mosselen?

DENISE Néé — de magic mushrooms van ginderachter. Zo'n galetten!

SOUFIAN 'Galetten?'

JO Niet op letten...

DENISE Ik had ze meegebakken in een omeletje, om onze Jo te verrassen. Ja, jongens? Een 'bad trip' — niet

te geloven. Ik heb twee volle dagen zitten schateren van het lachen, zomaar, zonder eten of slapen, overal. In het restaurant, op ons terras, op de toiletspot: lachen, lachen, lachen — kapót was ik. Totáál uitgeput.

SIBEL En Jo?

DENISE Die heeft twee volle dagen liggen janken in zijn bed.

JO En ik had niet eens van die omelet gegeten.

DENISE Ruiken was voldoende.

JO Zoals bij alles wat jij kookt.

SOUFIAN Wil je iets anders proberen, Jo? Tubetje lijm?
Patroontje lachgas?

SIBEL *(tot vragend kijkende Denise)* Ze maken daar slagroom mee.

DENISE O, dat is hélemaal iets voor jou, Jo — lachen én slagroom?

JO *(tot Soufian, die patroon aanbiedt)* Vade retro, Satanas! Ik verdedig als laatste de normen en de waarden van de Europese verlichting: voor mij alleen maar amberkleurig vocht. Waar is mijn glas, verdomme?
(gaat op zoek naar een ander)

DENISE *(tot beduusde Soufian)* Sorry, hoor — onze Jo heeft maar twee passies in zijn leven.

SOUFIAN Niet zeggen! *(knipoog)* Het theater en jou?

DENISE Bijna juist. *(knipoog terug)*

SOUFIAN Eerst jou en dan pas het theater? *(overdreven knipoog)*

DENISE Bfj-na juist! *(overdreven knipoog terug)*

SIBEL (*tot Soufian*) Ben je zeker dat het geen twee M&M's waren? Ik voel helemaal niets.

SOUFIAN Geduld, baby, geduld.

DENISE Eerst komt Shakespeare, dan de drank.

SOUFIAN Excuus?

DENISE Onze Jo zijn passies! Shakespeare eerst, en dan de drank.

SOUFIAN (*extatisch; tot Jo*) Yo, man — the Sháke? Die is ook mijn Walhalla, bro! Shakespeare is mijn wittebrood, mijn boterberg, mijn mensenlot, mijn Lancelot, mijn disssgenoot, mijn zilvervloot, konijnenpoot, mijn zoetste dood — I kid you not: the Shake is hot. Yí-hah!

DENISE (*overdonderd*) Zeg dat nu nog eens?

SIBEL (*mokkend*) Ik voel dus absoluut niets, hè. (*schenkt zich whisky bij*)

SOUFIAN Mijn hoofdgebod, mijn schietgebed, mijn feestgedruis, mijn beestenboel, mijn ware thuis, mijn koningshuis, mijn vadertaal, mijn moederland, mijn boedelbak, mijn doedelzak, mijn bacchanaal, mijn zegepraal, mijn reddingsvlot, mijn paradijs, mijn Edelweiss, mijn prijspaleis, mijn woordenknots, mijn heldentrots, mijn gouden rots — de adem én: d'organen Gods... The Shake! Als ik besta, is het voor hem. Hij krijgt mijn ziel, mijn bloed, mijn stem.

DENISE (*tot Jo*) Allee... Jullie tweeën gaan weten waarover te klappen, op tournee.

JO Uh? Waarover heb je het?

DENISE (*geewwt*) Die eeuwige klote-Shakespeare van jou. Ben ik er eens vanaf.

JO Shakespeare? (*zich whisky uitschenken in een vuil glas*)

SOUFIAN Yí-hah!

JO Shakespeare was een omhooggevoegde boerenkinkel die godzijndank niet eens zijn eigen teksten schreef, anders waren ze nog rottiger uitgevallen.

DENISE Wat zeg jij nu?

JO Zijn zogenaamde sonnetten zijn zo suikerig als die van een bakvis bij haar eerste bloeding, zijn komedies zijn zoutloze draken voor mislukte travestieten en zijn drama's zijn kitscherige tranentrekkers met niet één geloofwaardige plot of personage. Santé!
(*klinkt met de pruilende Sibel*)

SOUFIAN (*tot Denise*) Hij plaagt je maar — hij meent het niet.

JO Shakespeare, jongen, komt alleen nog van pas om corrupte subsidiedossiers op te lappen tegenover onze analfabete ministers van Cultuur en hun barbaarse achterban. Daarbuiten wordt hij alleen nog gespeeld om Japanse toeristen tegen woekerprijzen naar onze bouwvallige schouwburgen te lokken en om Britse nationalistinnen te kontneuken met een roemrijk verleden dat nooit bestaan heeft, en ook nooit meer terugkomt. Godzijdank! Al eeuwenlang vallen álle publieken in slaap bij koning 'veuls te lang' Lear. Om maar te zwijgen van de nuffigste hangjongere uit de wereldliteratuur: Hamlet, de kleine prins van de grote neurose, die zijn puistenverdriet en zijn incestverlangens verwarde met diepzinnige filosofie.

SIBEL (*licht beneveld*) Zo, Soufian! Hoor je het ook eens van een ander. (*fikse slok*)

JO Shakespeare zelf was een platte politieke propagandist, een Russische trol avant la lettre. Zijn *Richard de Derde* alleen al is een schandaal van geschiedvervalsing — daar kon zelfs de hoer van Hitler, Leni Riefenstahl, een punt aan zuigen. Zonder het bloedgeld van zijn aristocratische pooiers had die Shakespeare van jou geen letter op papier gezet, en daar zou hij de mensheid een enorme dienst mee hebben bewezen. Niemand praat zo, niemand denkt zo, niemand doet zo. Shakespeare is bedrog. 'Yi-hah!' (*pumping the air met slappe vuist*)

DENISE Maar enfin, zeg! Jij bent al heel je leven een Shakespeare-apostel — een Shakespeare-fanáát!

JO Dus weet ik waarover ik praat. Wat niet van iedereen hier gezegd kan worden.

SOUFIAN (*tot nu toe te overbluft*) Komaan, man! Shakespeare is... is... the Father ánd the Son ánd the Holy fucking Spirit, in one and only person fokking re-united!

JO Is dat een citaat uit zijn oeuvre? Het zegt genoeg, qua kwaliteit.

SOUFIAN Het is wat ik ervan denk, uit de grond van mijn hart. Shakespeare is the greatest. The Muhammed Ali van de toneelkunst.

JO Shakespeare is maar één ding, jongen: dood, al meer dan vierhonderd jaar. 'Get over it and move on, pussy boy!' Nog zo'n citaat — uit Twee Nichten Van Verona of Twee Nichten Van Almere, ik wil eraf zijn. Cheers. (*klinkt met Sibel*)

DENISE Maar mijn Lady Macbeth? Die greep iedereen naar de strot. Dat heb je zelf gezegd.

SIBEL Ik heb ook Lady Macbeth gespeeld — cum laude!

DENISE Doe niet onnozel, jij bent veel te jong en jij weet geen zak van zo'n vrouw af. (*tot Jo*) Jij wel. Jij stond te janken toen je me regisseerde.

JO Wie zou dat niet doen, als hij jou tien volledige verzen uit je waffel hoort stampen, zonder fouten of gestotter? Na alles wat jij je gestel en je hersenen jarenlang hebt aangedaan? Het menselijk lichaam is een mirakel. Ook al ziet het er inmiddels uit als een ruïne met valse wimpers.

SOUFIAN Shakespeare is de reden...

DENISE (*tot Soufian*) Hou nu eens eindelijk effe je bek, jong! (*tot Jo*) Jij zei dat ik in het officiële circuit alle theaterprijzen zou hebben gewonnen. Allemaal. Ik wás Lady Macbeth — jouw woorden!

JO Je bent haar nog altijd. Dat wijf is een bloeddorstige dragonder die haar echtgenoot zodanig op de zenuwen werkt dat hij in staat is tot moord en doodslag op zijn beste vrienden. Veel acteren heb jij daarvoor niet nodig.

SOUFIAN Shakespeare is de reden...

DENISE (*tot Soufian*) Kop dicht! (*tot Jo*) Jij zei dat je nog nooit in je leven zo'n emotionele diepgang gehoord had of gezien.

JO Krijg toch de schurft met je diepgang. Alle vrouwenrollen werden toentertijd gespeeld door minderjarige jongens. Hoeveel 'diepgang' konden die melkmuilen aan? In de coulissen werden ze verkracht, op de scène werden ze uitgelachen, en zodra hun adamsappel en

hun schaamhaar iets te zichtbaar waren, werden ze op straat gezet. Maar goed, akkoord, vooruit maar: jij scoorde nét boven dat jongetjesniveau. Bravo! Bravo! (*klapt driftig*)

SIBEL Bravo, bravo... (*slap applausje*)

SOUFIAN Shakespeare is...

DENISE (*eroverheen*) JIJ WERD IN ALLE KRANTEN AFGEBRAND! TOT OP DE GROND! IK WERD OPGEHEMELD! IK ALLEEN!

JO Ja! Door recensenten die jou wijdbeens zaten op te wachten in het café. De mond-tot-mondreclame wist wel beter. Van de honderd voorstellingen moest ik er zeventig laten afgelasten om ons niet helemaal failliet te laten gaan.

DENISE Ja! Door jouw strontregie en jouw blinde jaloezie. (*tot de twee anderen*) Elke avond speelde hij alles kapot, iedere scène, alleen maar om mij neer te halen. Uit wraak voor die recensies en de spot van vroegere collega's. Die klootzakken kwamen allemaal kijken, om ons uit te lachen. En ik moest daarvoor boeten. Ik!

JO *Macbeth* was jÓuw plan — jÓuw hersenschim. Ik heb hem alleen maar uitgevoerd, in dienst van de ondankbare tang die jij bent. Terwijl ik jou op voorhand voorspeld had hoe het af zou lopen. Of niet soms? (*tot de twee anderen*) En zo goed waren haar recensies ook weer niet. 'Charmante has-been', 'voormalige parel uit een lang vervlogen tijdvak', 'op haar stemvolume zat weinig sleet'...

DENISE En jij kent die sneren toevallig nog altijd uit je hoofd?

JO Jij kunt al die artikels nog altijd helemaal opdreunen.
Of niet soms? (*bokkige stilte*)

SIBEL (*met glazige blik en dubbele tong*) Ik voel dus echt helemaal niets — jullie hebben maar lol met z'n allen en ik zit mij hier suf te vervelen.

SOUFIAN (*gooit haar kwaad een handvol pillen toe*) Hier, pak aan, kies maar uit! (*tot Jo*) Mag ik eindelijk ook eens wat zeggen, Jo? William Shakespeare....

DENISE HIJ IS DOOD, SOUFIAN — ZO DOOD ALS EEN PIER!

SIBEL (*giechelt*) Een Shakespier! Zo dood als een Shakespier...

DENISE (*tot Sibel*) Klep dicht!

SOUFIAN Shakespeare is de reden dat ik film en tv heb afgezworen, om te kiezen voor toneel. Vroeger had ik daar núl komma nul feeling mee. Vanwege de hypocriete elite die er de dienst uitmaakt, met haar maniertjes en haar slappe grappen voor ingewijden. Al die regisseurs, komedianten, intendanten — en ergst van al: dat legertje dramaturgen. Wat is hún rol, behalve het inpijken van jaarsalarissen van mensen die echt werken? Tezamen bestoken ze het publiek met hooggestemde idealen, die ze echter — in hun eigen besloten wereldje — grandioos aan hun laars lappen. Dat die kloof tussen raad en daad bestaat, ziet iedereen — behalve zij. Ook jij en Denise zijn zulke trouwe soldaten van het status quo. Ook jullie zijn het fundament, de deksteen én het cement van het culturele neokolonialisme. De hegemonie van een hagelwitte canon, met niets dan zogenaamde meesterwerken die bij voorbaat superieur en

onaantastbaar worden verklaard. Een eurocentrisch complot — zó werkt jullie slag toneel, als instituut. Het prijst zichzelf overal aan als ‘de strijd om universele kunst en kwaliteit’, maar in de praktijk dient het alleen maar om andere, nieuwere stemmen en stijlen te onderdrukken nog vóór die hier voet aan de grond krijgen...

JO (*eroverheen*) Komt er nog een ‘maar’, of moeten we ons alleen maar laten uitschelden voor een systeem waar Denise en ikzelf het slachtoffer van zijn?

SOUFIAN (*lacht*) Jullie? Jullie zijn alleen het slachtoffer van elkaar.

DENISE Je spreekt hier wel tot je toekomstige werkgevers. Een béetje respect is op zijn plaats.

SIBEL (*steeds kwader wordend*) Laat hem! Zo gaat het altijd, bij onze Malcolm X voor sukkels...

SOUFIAN (*genietend*) Maar toen — maar toen? Maar toen...!

DENISE Komt er nog iets?

JO Zeg het dan!

SIBEL Laat je niet opnaaien, daar houdt hij van...

SOUFIAN Maar toen...! Zag ik *Looking for Richard*, die documentaire van Al Pacino. De held van mijn lievelingsmovies: *The Godfather* en *Scarface*. De ultieme Hollywoodstar! Maar hier sprak hij als zichzelf — nog sterker: als fucking theateracteur. Om zijn liefde uit te leggen voor the Shake, en met name *Richard de Derde*. The Great Pacino! Hij dolt en dramt met zijn collega's, hij repeteert en becommentarieert fragmenten, hij praat tot op straat met superbe

zwerfers over hun passie voor de Grote Bard...
Ik was op slag verkocht. Bekeerd! Ik nam alles voor
lief. De maniertjes én de slappe grappen. Waarom
had ik het verdomme nooit eerder gezien?

SIBEL Wat dan — wát! Komt er nog een punt, man?
(*onderdrukt een boer*)

SOUFIAN Wil je een Pacino worden op het grote scherm,
dan moet je het vak eerst leren waar het is geboren.
Hier! Op de planken! (*wijst om zich heen*)

DENISE En om tot die bekering te komen heb jij een half-
Italiaanse dwerg als Pacino nodig, en een project
dat bol staat van de zelfbevlekking?

SIBEL Bravo, Denise! Ik vond er ook geen zak aan.
Cheers!

SOUFIAN Niemand brengt me nog van mijn à propos. Ik weet
wat ik wil. Dus geef me dat contract, Jo. Ik ben
geboren om hier te staan. Hier begint en eindigt
alles.

DENISE Soit... Op zijn motivatie is alvast weinig aan te
merken. Geef hem dat contract maar, Jo.

JO (*tot Soufian*) Jij kiest niet vóór iets, jongen. Jij loopt
weg van je vroegere droomkasteel: film en televisie.
Omdat je hebt ingezien dat je zelfs daar nooit aan de
bak zult komen. Met jouw tronie en jouw belabberde
techniek, je halve spraakgebrek en je eigen kokette
macho-maniertjes. Tattoos, oorbellen, halve baard...
Meer dan Piet Piraat zit er niet in voor jou. Dit hier?
(*wijst ook om zich heen*) Dit is geen bühne. Dit is jouw
vangnet, jouw reddingsboei. Zoals ze dat al vele jaren
is voor Denise en voor mij.

DENISE Wat begin jij opeens te bazelen?

JO Niet alleen Shakespeare is dood, 'poepie'. Toneel als geheel is overleden. Zonder glans, en al donders lang geleden. Het overleeft alleen nog als opgezet lijk. Als mechanische melkkoe voor maatschappelijke parasieten. Als reservaat voor de uitgeblusten en de ongetalenteerden, zoals wij hier — alle vier.

DENISE Toneel is jouw lust en jouw lang leven. Jouw raison d'être, jouw... jouw... vervangreligie. En het is ook mijn houvast, mijn roeping — mijn bestaan. Dit hier? Dit is wat we zijn! Jij en ik!

JO Hou eindelijk eens op over 'ons'. Toneel op z'ich heeft afgedaan. Acteurs zijn overbodig geworden — en daar hoeft niemand een traan om te laten. Kantklossers, hoefsmeden, klompenmakers — die zijn ook verdwenen. Behalve als hobby, of als attractie op de kerstmarkt, met een glaasje glühwein erbij. Heerlijk toch! Toneel is dood? Wees blij: eindelijk vrij! Dat is toch wat je zocht?

DENISE En wanneer heb jij je tot dat inzicht bekeerd? Na je tiende fles, vanavond? Ben je van je ladder gedonderd?

JO Het wás vanavond, ja. Maar al spelend, naast jou en die twee weggelopen knoeiers. Ik zag mezelf staan, 'op deez' Heilige Plankenvloer', en ik had wel kunnen braken — van mezelf. Ik heb de conclusie nog een tijdje verdrongen, maar eigenlijk had jij van eerst af gelijk, lieveling — ja, eindelijk had je eens gelijk, ja! We moeten hier een punt achter zetten. De hele zoi. Eindelijk eens ophouden, met altijd weer datzelfde klotestuk, met heel dat rampgebied genaamd 'de podiumkunst'.

DENISE En wat dan? En wat zegt het over ons — sorry dat ik daar toch weer eventjes over begin, na een jaar of dertig, veertig van samenslaap et cetera.

JO Wat wil je dat ik zeg?

DENISE De waarheid.

JO We hebben allebei ons leven vergooid, aan elkaar en aan de kunst, en we hebben er geen bal voor in ruil gekregen. Zo erg is dat toch niet? We zijn niet de eersten, we zullen zeker niet de laatsten zijn.

DENISE (*ziedend*) Ah nee! Zo gaan we niet beginnen. Na alles wat wij hebben opgegeven en verloren? Ik in de eerste plaats. Voor jou! No way, kadee! Jij gaat niet in je eentje zomaar ineens alle regels verbreken. The show will go on! Jij en ik gaan door, of ik maak jou kapot. Hoor je dat? Kaputt! Je wil oorlog — je krijgt oorlog! Ik maak je af waar iedereen bijstaat.

JO Trek je ogen eens open, als het nog lukt. Ons decor hangt uit elkaar, het publiek blijft weg, zelfs de technici kijken op ons neer. En kijk naar hen, hier! Onze 'nieuwe lichting'. Wat maakt hen beter dan alle eerdere weggelopen lul-de-behangers? Behalve dat we voor hen een handjevol subsidie vangen?

SOUFIAN Wat? Jij krijgt geld voor ons, zonder dat we het weten?

JO (*betrapt*) Eerst je contract regelen, daarna had ik het heus wel verteld.

SIBEL Ik weet van niets, en ik heb een contract.

JO Dat valt nog te bezien.

SOUFIAN Wat een kankerstreek. Hoeveel krijg je, achter onze rug?

JO Dat durf ik niet eens te zeggen.

SIBEL Zo veel!

JO Zo weinig.

SOUFIAN Maakt niet uit, man — het gaat om het principe.

JO Welk principe? Dat er poen beschikbaar is voor jullie, en niet voor ons?

SIBEL Precies. Ik hoef geen schouderklop voor zielige allochtonen. Aan zo'n vernedering doe ik niet mee.

JO Je hebt een contract, zei je net. Dat schept verplichtingen, ook voor jou. Of eis jij de ultieme allochtonen-luier? Dat er andere wetten moeten gelden voor jou en Piet Piraat?

SOUFIAN Als je mij nog één keer Piet Piraat noemt, maak ik jou af.

JO Wat ga je me wijsmaken, allebei? Dat je dit baantje wil weigeren omdat de staat een paar centen bijpast? Is dat, op wereldschaal, het grote onrecht? Wel, als je denkt dat je zonder kunt, lazer dan maar op. Voor ieder van jullie staan er drie anderen klaar. Wel? Wat wordt het — weggaan of doorgaan? Zeg het maar, hoor. Weggaan of doorgaan?

DENISE Doorgaan! (*giert*) Doorgaan, natuurlijk! The show must go on! Eindelijk geeft onze Jo mij eens gelijk. Dank jullie wel — alle drie! (*begint bulderend te zingen*) 'We zullen doorgaan, met de kracht van een orkaan, in elke hand een trots orgaan, ik zag het staan in de Koran: we zullen dóórgaan — totdat we samen zijn...!'

SIBEL Bravo, Denise, bravo... (*lacht en boert*)

DENISE (*bijgevalen door Soufian, later ook Sibel*) Allemaal! 'Wij zullen dóór-gaan / Als niemand meer verwacht / Dat we weer doorgaan / In de sprakeloze nacht / Zullen we doorgaan / Totdat we samen zijn...'

SOUFIAN Bravo! (*high five met Denise en Sibel, die ook joelen*)

JO (*wacht tot gejoel verstomd is*) Oké. Goed. De democratie beslist. Contracten voor iedereen.

DENISE Tournée générale!

SOUFIAN Yi-hah!

JO Maar ik eis daarvoor nog één dingetje.

DENISE Olala. Kijk nu maar uit, jongelui. Als er iets is waar onze Jo niet tegen kan? Dan is het zijn verlies. Nietwaar, honnepon? Daar kan pappie niet goed tegen, hè? Tegen zijn verlies.

JO Een akkefietje. Hoeft echt niet lang te duren.

DENISE Een kopstoot, een lebberkus, een bypass? Een openhartoperatie, om te zien of je er een bezit?

JO (*tot Soufian*) Een stukje auditie.

SOUFIAN (*schrikt*) Auditie? Hier?

JO Met z'n viere, om te viere dat we doorgaan. Een paar scènetjes lezen, om de smaak te pakken te krijgen, elkaar aan te voelen, zónder elkaar te bepotelen.

SOUFIAN (*half in paniek*) We gaan toch niet zomaar in het wilde weg beginnen te zitten lezen, op dit uur?

JO Ons vak kent geen klok en geen limieten, jongen. Je beoefent het niet — je bént het, elk moment van

de dag. Je eet theater, je drinkt theater, je vrijt, je slaapt, je zweet, je schijt theater. *(staat op)* Ik, bijvoorbeeld, heb te allen tijde de vier scripts klaarliggen van het stuk. *(verdwijnt door de deur weer even achter de wand)*

SOUFIAN ‘Het’ stuk?

SIBEL *(fluisterend, grimassend, hand op middenrif)* Hé, Souf? Ik voel me wat raar — is hier ook een glaasje water, ergens?

JO *(weer tevoorschijn)* Het stuk van vanavond — of wat dacht je? *(deelt ze uit)* Ze zijn flink beduimd door je voorgangers, maar je replieken zijn al onderlijnd, de coupures duidelijk aangegeven.

SOUFIAN *(legt zijn exemplaar meteen terzijde)* Is het niet beter als wij onderhand eens naar onze Airbnb trekken?

JO Jij wou toch meer sfeer, jongen? ‘A long day’s party into night!’

SOUFIAN Sibel voelt zich wat slapjes...

JO Ben je dan toch alleen maar goed in dansen en kickboksen? Maar tegelijk te schijterig om luidop te lezen?

SIBEL Dit is niet eerlijk! Ik heb jou gewaarschuwd dat Soefje dyslexie heeft.

DENISE ‘Soefje?’

SIBEL Jij maakt misbruik van een gesprek in vertrouwen!

JO Vertrouwen? Dyslexie bestaat niet eens. Dyslexie is een smoes voor luiheid en lafheid.

DENISE Daar is toch iets van aan. Wij moesten daar vroeger in de Studio Herman Teirlinck ook niet mee komen aankakken, met ‘lysdeks.’, ‘dyflek...’ — dingens.

JO Het is tekenend voor heel ons onderwijs. Zingen, sporten, zwammen eten — als je maar lol hebt! Maar domweg ook eens iets luidop lezen?

DENISE Dat is en blijft toch de basis van alles. En waar een wil is, is een weg!

SIBEL *(rood aanlopend en met verwijde pupillen)* Fuck you, alle twee! Het is ronduit schandalig wat jullie doen!

SOUFIAN Laat maar, Siepje...

DENISE 'Siepje?'

SIBEL Bij een vorige klus hebben ze hem dat ook geflikt — we waren toen nog een stel, ik heb dat van dichtbij meegemaakt!

DENISE O? Jullie waren écht ooit euh...? *(maakt een obsceen handgebaar)*

SIBEL Onvoorbereid, en in volle groep: 'Hier! Lees maar jongen!' Terwijl ze op voorhand wisten dat hij zou dichtklappen! Wekenlang: vernedering en spot! Elke nacht moest ik hem troosten en oppeppen! Maar bij de première stónd hij er! Ik was zo trots op hem. De vetste *Othello* die ik ooit heb gezien!

DENISE *Othello!* *(bewonderend duimpje)*

SOUFIAN Een van de bijrollen.

JO *(tot Sibel)* Hoeveel *Othello*'s kun jij nu al hébben gezien, op jouw leeftijd?

SIBEL *(steeds kwader)* Als er iets is, waar ik razend van word? Altijd weer: die onuitgesproken verdenking dat zo'n aandoening niets persoonlijk is, maar dat ze is aangeboren bij iedereen die komt waar Soufian

vandaan komt! De helft van onze docenten ook! Ze zeiden het niet, maar je kon het ze hóren denken: 'Hier, lees maar, probeer het eens — vuile, achterlijke rotneger!'

SOUFIAN Laat maar, Siepje, je hoeft niet...

SIBEL *(steeds luider ook)* Mijn maag draait om van troetel-Turken en van klaag-Marokkanen! Maar het omgekeerde doet me nog meer kotsen! Sommige mensen hébben nu eenmaal een handicap! Zijn ouders zijn nota bene speciaal voor hem uit Curaçao verhuisd, op zoek naar degelijk onderwijs!

JO Nu bevestig je toch zelf een béétje ons vooroordeel van zo'n paradijselijk eilandhol.

SIBEL Er is daar simpelweg niet genoeg geld, Jo! Moet Soef daar dan het slachtoffer van worden? Daar noemde iederéén hem achterlijk! Geen hond geloofde dat zoiets bestond. *(doet domme rapper na)* 'Dyslexie, dyslexie — is dat een nieuwe saus, dude, of een nieuwe dans?' *(weer normaal)* Op school zat hij jarenlang op een bank apart!

SOUFIAN *(gegeneerd)* Dank je, Siepje, maar...

SIBEL Daarom is zijn familie naar hier geëmigreerd! Om te zorgen dat hij niet nóg stommer zou worden dan hij al was!

SOUFIAN Siepje! Lieveling!

SIBEL Wat! Wat nu weer? Wat doe ik nu weer fout?

SOUFIAN Dank voor je support, maar ik weet niet of ik dit wel allemaal zo open en bloot gedeeld wil zien.

SIBEL (*ziedend; hoofd en handen ten hemel*) Alsjeblieft, zeg! Dan néém ik het eens voor hem op? Terwijl hij hier zelf als een geslagen hond zijn bek zit te houden! Krijg ik toch weer het deksel op de neus! (*tot Soufian*) Dit is zo typisch jou! Jij bent niet helemaal dyslectisch — jij bent labiel, en een ondankbare lafbek bovendien!

SOUFIAN Siepje... (*wil haar aanraken*)

SIBEL (*slaat zijn hand weg*) Rot toch op, man, met je ‘dankjewel voor je support’! (*slaat de rest van haar whisky achterover; opnieuw mokkend*)

JO Inmiddels hebben wij hier nog altijd geen letter gelezen. Mag ik mij daar zorgen over maken, alsjeblieft, als artistiek en zakelijk leider? Zonder dat ik meteen voor racist word uitgekafferd? Wie dit ambacht professioneel wil bedrijven, moet een páár basiskwaliteiten bezitten. Een hordeloper met een horrelvoet zal geen medailles winnen.

SOUFIAN Is dat hoe je mij ziet? Iemand met een geestelijke horrelvoet?

JO Hoe zou je zelf je ziektebeeld omschrijven?

SOUFIAN Jouw ziektebeeld is dat je me wilt vernederen, ten overstaan van deze twee vrouwen. De ene ben je lang geleden kwijtgespeeld, de andere zal jij nooit veroveren. Afgunst en frustratie! Zo heten de twee zwepen waarmee je mij wil geselen.

JO (*lacht*) Een geseling? Is dat de naam die jij geeft aan de hoeksteen van onze stiel: domweg een paar bladzijden lezen in groep? Het zegt genoeg.

SOUFIAN Dat jij blijft aandringen ook.

JO (*wappert met zijn brochure*) Jij schijft alleen maar bagger, jongen.

SOUFIAN Jij staat maar van één ding stijf, ouwe jongen. Jaloezie!

DENISE (*springt op*) Hola, jongens, rustig — effe klep dicht, alleman! Time-out! Ik weet een compromis! Niet weglopen, hè... (*ze verdwijnt lichtvoetig achter het restant van de decorwand; zingt*) Wat er ook gebeu-euren mag... The huppeldepup goes on... (*we horen gerommel achter de wand*) And on... And on... Ta-záám!

(*Denise springt tevoorschijn met een reiskoffer in de hand, maar in haar enthousiasme en beschonkenheid trekt ze een deel van de decorwand om*)

DENISE Oei-oei, wat doe onz' Denise nu weer? Sorrietjes, iedereen! Enfin: zo draag ik eindelijk ook mijn steentje bij, nietwaar poepie? En ik ruim het morgen zelf wel op. (*opent de koffer, rommelt erin*)

JO (*op zijn ongemak*) Wat zoek je — heb je een fles van mij achterover gedrukt?

DENISE Iets veel beter, en toch van jou. Et voilà! (*steekt vier brochures omhoog*)

JO (*geschokt*) Dat meen je niet.

DENISE De mirakeltekst van onze Jo! Zijn grensverleggend post-post-gesamtkunstwerk! (*deelt ze uit*) Jullie replieken zijn al onderlijnd. Van coupures wou onze Jo helaas niet weten, anders hadden we heel zijn stuk geschrapt.

JO (*legt zijn exemplaar meteen terzijde*) Waarom heb je die in 's hemelsnaam bewaard?

DENISE Voor het nageslacht, en voor het Nobelprijscomit , en zo.

JO Het heeft geen enkele zin dit nu te gaan lezen.

DENISE Lezen is lezen. ‘De hoeksteen van ons vak.’

JO Dit is een heel ander stuk. Daar valt niets uit af te leiden over hun spelkwaliteiten voor dat ándere stuk.

DENISE Dat ándere andere stuk hebben ze daarnet zien spelen door twee knoeiers. Onvermijdelijk gaan ze die imiteren. Dan liever een kakelverse tekst! Een geniale partituur!

JO Ik wil kunnen horen hoe die twee omgaan met de rollen waarvoor ik ze heb gekozen. Al de rest is tijdverlies.

DENISE Wat scheelt er, schattie? Zit je opeens zelf bagger te schijten, oog in oog met je meesterwerk?

SOUFIAN *(heeft een flaconnetje tevoorschijn gehaald en geopend)* Ik wil geen spelbreker meer zijn, dus kom: ik ga mijn stinkende best doen. Kom maar op! *(snuift wit poeder van zijn pinknagel af; beide neusgaten)*

DENISE Maak jij je maar geen zorgen, ‘Soefje’. ‘Siepje’ begint.

SIBEL Ikke?

DENISE Is dat te veel gevraagd? Of heb jij ook al dinges — ‘dyslexie’?

SIBEL Ik heb gewoon geen zin. Dit is geen auditie. Dit is een wraakexpeditie. Jij misbruikt Soufian en mij om ‘onze Jo’ te vernederen, zoals hij ons al de hele tijd kleineert. Maar het ene kwaad streept het andere niet weg. Ik ben beschaamd in jouw plaats, zeker voor

iemand van jouw gezegende ouderdom. Ik weet misschien niet veel van de liefde af, maar deze kanjer? (*wijst op Jo*) Die houdt zielsveel van jou, door dik en dun — dat ziet een kind, een rat, een kakkerlak. Maar jij? Zoals jij doet tegen hem? My God! Als iemand ooit wil weten hoe men ijs én zuur én pekkel moet versmelten? Dan kan hij jou ontleden. Jij bent zo hartstochtelijk als een chemisch toilet.

DENISE (*tussen kwaad en ontroerd*) Meiske, toch... Het is dat je zelf zegt dat je geen sikkepit afweet van wat liefde is — en zoals jij omgaat met die arme Soufian, nu nog steeds? Dat is het mooiste bewijs...

SIBEL Laat hem erbuiten. Wat heb je mij te zeggen? Spuw het uit, bitch.

DENISE Jij hebt geen idéé — arm schaap — wat Jo voor mij belichaamt en betekent. Jij kunt je de diepte nog niet ínbeelden van het litteken dat hij en ik hebben mógen kerven, in onze wederzijdse zielen. Een drift, zo intens en zo allesverterend, dat inderdaad de grens met haat somtijds verdwijnt — terwijl je dat niet eens zo erg vindt, en het zelfs nooit zou willen missen. Al moest ik duizend keren reïncarneren, kindje, in geen van al die levens vind ik nog een vent als hij. Een kompaan, een compagnon — mijn toeverlaat, mijn ruggengraat. Ik kan jou maar één ding toewensen, alvorens jij je knappe, pretentieuze koppie neerlegt. Dat jou één uur lang mag overkomen, wat zich nog dag na dag voltrekt aan mij, aan passie én begeerte.

SIBEL (*proest*) Ik dacht het niet — dat dankt je de koekoek!

DENISE (*tot Jo*) Wat, wie — welke koekoek?

JO Niet op letten — dat is een uitdrukking...

DENISE In Turkije?

JO Bij ons.

DENISE 'Bij ons' zegt niemand dat. Wie bedankt er nu een koekoek? Die legt zijn ei in andermans nest.

JO Daar gaat het juist om.

DENISE Daar bedank je toch niet voor — voor een bastaard van iemand anders!

SOUFIAN Jongens — zouden we niet beter gewoon beginnen te lezen? Ik heb daar inmiddels geweldig veel zin in.
(*maakt zijn schouders los als voor een boksmatch*) Laat maar komen! Lekker lezen met z'n allen! (*snift geregeld*)

SIBEL Ik wil eerst dat glas water. En wat meer uitleg.

DENISE We ontdekken zelf wel van alles, 'en cours de route'.
Zo doe je dat.

SIBEL Op school kregen we elke keer een kader, een biografie, een ontleding en een opdracht. Bedankt, lieve Jo. (*hij bracht haar een glas; ze drinkt*)

DENISE Amai. Hadden die uitslovers nog meer van dat soort nouveautés?

SIBEL We hebben samen een heel manifest opgesteld. Ons toneelbestel staat op een kantelpunt. Jonge makers hebben nood aan andere vormen en invalshoeken. Gloednieuwe tools, voor een gloednieuw tijdperk.

JO Dat zegt iedere generatie. (*knipoog naar Denise*)

DENISE (*luchtzoen retour*) En uiteindelijk keert alles altijd naar het vertrouwde terug.

SIBEL Dat zeggen alle bejaarden, zodra ze dementeren.
(onderdrukt een boer)

SOUFIAN But now the time has come for rádical change!
This here is for real!

DENISE Wordt dat jouw grote vernieuwing? *Othello* spelen
in het Engels?

SIBEL (gepikeerd) Het gaat veel dieper dan zo'n karikatuur.
We gaan per seizoen minstens één voorstelling repe-
teren in een oorlogsgebied. Maakt niet uit waar.
Om het contact met de werkelijkheid niet te verliezen
en om onze eigen menselijkheid uit te dagen.

JO Dat punt kun je nu al afvinken. En je hoeft er niet
eens voor naar Oost-Congo.

SOUFIAN Hoezo?

DENISE Ga mee met ons op tournee.

JO Veel dichterbij een burgeroorlog kun je niet komen.

SOUFIAN Laat ze lachen, Siepje — deep down inside zijn ze
stinkjaloers, ze zouden maar wát graag in onze
schoenen staan. Wie niet! 'We are the future!'

SIBEL Minstens twee van de acteurs op het podium mogen
geen professionals zijn.

DENISE Huppakee! Weer een punt gescoord!

JO Jullie mogen zelf bedenken wie hier de twee amateurs
zijn, en wie niet.

SIBEL In elke productie moeten er op de planken minstens
twee talen worden gesproken.

JO Nog eens bingo!

DENISE Huh?

JO Wij drieën spreken Nederlands, en jij in vele tongen tegelijk.

DENISE Amai, nog niet! Yi-hah!

SIBEL De waanzin van de giga-concepten moet eindelijk ophouden. Rekwisieten doden de verbeelding. Als je per se een decor wil, moet het passen in de kleinste bestelwagen.

DENISE Een bestelwagen? Waarom zo groot!

JO *(loopt naar de wand)* Wij komen al jaren toe met één boedelbak! *(trekt een aanhangwagentje tevoorschijn, achter het restant van de wand vandaan)* Alles past erin: panelen, ornamenten, de deur... De rest is lokale sponsoring en rommel uit de kleedkamers. Spaart enorm in de kosten.

DENISE *(vertederd)* Straks zijn we nog moderner dan we denken.

JO *(vertederd terug)* Als je lang genoeg wacht, wordt het oubollige toch weer avant-garde.

DENISE Story of my life, poepie!

JO Story of *my* life, schat.

DENISE Maar de basis, die verandert nooit. Komaan! We beginnen te lezen. Een paar scènetjes maar. Iedereen klaar? 'Siepje!' Jij trapt af. *(stilte)* Siepje, lieve schat?

SIBEL Ik wil me eerst effe concentreren — mag het, ja?
(onderdrukt boertje, sipt water)

DENISE Oké, oké. Neem je tijd. *(lange stilte)*

SIBEL *(toonloos en mat)* 'Hier is een scheur in de natuur...'

DENISE Sorry dat ik onderbreek, maar een beetje meer inleving kan echt geen kwaad. Dit is het begin van het stuk, jij staat helemaal alleen op het voorpodium, dus jij draágt vanaf de eerste seconde het hele ding — versta je?

SIBEL Wil je dat ik voortlees of wil je dat ik stop?

DENISE Je hebt gelijk. We beginnen gewoon opnieuw. (*stilte*)

SIBEL 'Hier is een scheur in de natuur...'

DENISE Je mag die 'r' wat meer laten rollen, schat! 'Hierrr', 'scheurrrr', 'natuurrrr'... Dat zet onmiddellijk de toon. 'Hierrr is een scheurrrrr in de natuurrrrrr' — versta je? 'Rrrrr', 'rrrrr', 'rrrrr'!

SIBEL Wil je dat ik voortlees of niet?

DENISE Natuurlijk. Ga je gang. Doe maar wat jij denkt dat goed is. (*stilte*)

SIBEL (*fel*) 'Hier is een scheur in de natuur!'

DENISE Niet te luid, kindje! Hou het klein! Hou het dicht bij jezelf!

SIBEL Jij stond vanavond zelf op de bühne te bulderen alsof je moest preken in een storm.

DENISE Dat was in het vuur van het spel. Dit is een eerste lezing. Hou het klein — je gaat daar enorm je voordeel mee doen, later. Komaan! (*stilte*)

SIBEL 'Hier is een scheur in de natuur...'

DENISE (*onderbreekt*) Kleiner, kindje — so sorry dat ik het zeg, hoor. (*stilte*)

SIBEL 'Hier is een scheur in de...'

DENISE Kleiner.

SIBEL 'Hier is een scheur...'

DENISE Kleiner!

SIBEL 'Hier is...'

DENISE Kleiner!

SIBEL 'Hier...'

DENISE Kleiner!

SIBEL Weet je wat, Denise? Lees het gewoon zelf.

DENISE Ik hoef het niet te lezen. Ik heb het gespeeld.
Ik ken het nog altijd vanbuiten.

SOUFIAN Helemaal?

DENISE Zoiets vergeet je niet rap, geloof me.

SIBEL Dat geloof ik direct. Een ramp vergeet je nooit. En afgaand op die eerste repliek was jullie voorstelling een kolossale catastrofe.

JO Zo? 'Dankjewel voor de support', lief kind.
(zoekt weer whisky)

DENISE (*pissig; tot Sibel*) Dat ligt in dit geval niet aan die ene regel. Het ligt aan jouw instelling. Jij bent met moeite een actrice. Jij zet alles wat je zegt tussen aanhalingstekens. De ziekte van de meeste hedendaagse tonelisten! Alles is (*wijsvingers*) 'ironie', alles is (*idem*) 'dubbele bodem'. Zo ondergraaf je elke zin nog voor je hem uitspreekt. Versta je?

SIBEL (*wijsvingers*) 'Eigenlijk' niet, nee. Ik vind dat zelfs 'geouwehoer' — als ik jou met dat woord niet te veel beledig.

SOUFIAN (*lacht*) Siepje, hou het rustig, schat...

SIBEL Zij is begonnen — mag ik nog een glaasje water, alsjeblieft?

JO (*van ver*) Hou jij het ook beschaafd, Denise!

DENISE Waarom? Om te beginnen kan dat meisje niet eens fatsoenlijk klappen.

SIBEL Je kunt een fatsoenlijke klap op je smoel krijgen, als je wilt.

SOUFIAN Jongens, hou het rustig — jij ook, Denise!

DENISE Ik word hier dus wel bedreigd, hè. Omdat ik mijn mening geef. Waar gaat de wereld naartoe — als mensen als ik niet eens meer hun gedacht mogen zeggen, of er staan direct mensen als zij klaar om (*wijsvingers*) ‘op mijn smoel’ te slaan? Ja maar, jongens: op mijn smóel, hè!

SIBEL Als je wilt trap ik wel op je knieschijven. Of in je buik. Die kan zo te zien héél wat hebben.

DENISE Lief meisje: als jij iedere keer zó gaat reageren, als je eens wat tegenwind krijgt? Dan ga je niet ver geraken in je leven. Kritiek is iets positiefs. Daar kun je van leren. In jouw geval: er komt niet genoeg van binnenuit. Als je iets zegt op een scène? Dan moet dat gebeuren ‘vanuit den buik’. Vanuit al je ingewanden.

SIBEL Vanuit ál mijn ingewanden? (*boert, slikt*)

DENISE Heel je lijf moet dat gewaarworden. Je moet dat voelen zinderen tot in de toppen van je tietten.

SIBEL De toppen van mijn tietten?

DENISE Die moeten helemaal gespannen staan — alle twee die ietsepietsie tietertjes van jou.

SIBEL Mijn 'ietsepietsie tietertjes'?

SOUFIAN Reken maar! Lekker, lekker! (*lacht*)

JO (*al een tijdje gegeneerd*) Denise? Hallo? Niet doen!
(*gebaart dat ze moet ophouden*)

DENISE (*negeert hem*) Je moet die voelen tintelen — alle twee die toffe, mieterse tietertjes hier. (*wijst ernaar*)

JO Denise, hou op, zeg! Sorry, Sibel, ze bedoelt het zo niet.

DENISE Natuurlijk wel. (*tot Sibel*) Mogen wij ook al niet meer over onze eigen tietten klappen, of wat?

JO Dat is misplaatst en pijnlijk, gezien de toestand van Sibel.

DENISE Toestand?

SOUFIAN (*tot Sibel; ogen wijd open van bewondering*) Néééé — you bitch! Heb je het ook bij hem geflikt?

SIBEL (*tot Soufian*) Wat denk je, schat?

SOUFIAN (*dijen kletsend*) She did it! She did it again!

JO Wat geflikt? Hoezo?

SOUFIAN (*giert*) Op school heeft ze ooit twee docenten wijsge-maakt dat ze borstkanker had, zodat die haar niet meer lastig zouden vallen. (*tot Sibel*) Met litteken en alles?

SIBEL (*trots knikkend*) Hij stond bijna te janken in mijn armen.

DENISE (*tot Jo*) Jij hebt dat kind lastiggevalen? Terwijl ik met moeite twee minuten van de scène was?

JO (*betrapt*) We hebben een open gesprek gevoerd — over het vak, over het leven...

DENISE (*rolt met de ogen*) Dus je hébt haar lastigvallen. (*tot Sibel*) En jij hebt hem natuurlijk flink uitgedaagd — met je tietertjes en je toetertjes en je rijstpapgat.

SIBEL Had ik hem laten begaan, zat hij nu nóg met zijn tengels in mijn onderbroek. Ik heb trouwens van jou geen lessen in lonken te krijgen. Zoals jij om Soufian heen dweilt? Het is pathetisch, zo'n ouwe tochtige kermismerrie. Of wil je beweren dat je níet geprobeerd hebt hem te bespringen, in de garderobe?

DENISE Er was niet veel bespringen aan. Hij had eerst een lijn of twee nodig, zei hij. Zijn vlag ging evengoed niet verder dan halfstok.

SIBEL Beschouw het als een compliment. De meeste mannen zouden bij jou twee kilo nodig hebben, vooraleer hun vlag halfstok gaat.

DENISE Ik zeg jou één ding. Wees blij dat je hem uit je nest hebt gestampt. Dat is het verstandigste wat je kunt doen, met een junkie in wording.

SOUFIAN Junkie? Komaan, jongens: dit is normaal recreatief gebruik.

SIBEL (*zit weer te puffen en over haar buik te wrijven*) Nou — Soefje... Het wordt er met de jaren niet minder op.

SOUFIAN Niet opnieuw beginnen zeuren, Siep — ik kan het laten zodra ik wil.

SIBEL Denk je dat echt?

SOUFIAN Alles! Meteen!

DENISE Dus: als een werkgever zou eisen 'Geen drugs on the road'? Dan is dat verteerbaar voor jullie? Jo en ik zijn radicaal tegen álle verdovende middelen.

SIBEL Zie ik eruit alsof ik lol beleef aan die paar pillen?
(*kreunt, hand op de zij*)

SOUFIAN Ik kap direct, met alle shit. Na alles wat ik al heb moeten afstaan en inleveren? Dan kan die ene opoffering er wel nog bij.

DENISE (*lacht*) Lieve jongen: wat kun jij ooit al opgeofferd hebben, in dat prille leventje van jou?

SIBEL Meer dan je denkt. En ik ook.

DENISE Jo, waar zit je? Kom erbij, man — snel!

JO Wat nu? Beginnen jullie al aan de heroïne?
Of ineens aan de methadon?

DENISE Onze jonkies gaan vertellen wat zij in hun bestaan al hebben opgeofferd.

JO (*tot Sibel en Soufian*) Niet doen! Je opent de doos van Pandora!

SOUFIAN De doos van wie?

JO Maakt niet uit! Laat ze dicht! Begin over iets anders!

DENISE Niet op hem letten, jongens. Vertel ons jullie wonden. Geuren en kleuren!

SIBEL Wel... (*slok water*) Ik heb uit zelfbehoud gebroken met veel vrienden en familie. Sommigen vonden dat ik mijn talenten verkwanselde. Omdat ik nota bene geen kapster wilde worden. Anderen vonden mij sowieso een hoer. Maar wie mij het meeste pijn deden? Dat

waren de zogenaamd hulpvaardigen. Ze fulmineerden 'dat ik nergens de kansen kreeg die ik verdiende'. Na elke mislukte auditie kwamen ze mee janken en vloeken. In feite kwamen ze zich warmen aan mijn mislukking. Mijn afgang bewees dat zij zich niet eens hoefden in te spannen. Het systeem was tegen ons! Maar toen ik hun vroeg om steun voor het project over mijn opa? Toen gaven ze niet thuis. Rotsmoezen genoeg. Bewust of onbewust: ze wilden mij niet zien slagen. *(ontroerd)* Ik krijg nog altijd scheldmails omdat ik hen toen gedumpte heb. En het stomme is: ik mis hen. Allemaal. *(boert)*

SOUFIAN Rustig, Siepje. Ze zijn jou niet waard. *(omarmt haar)*

SIBEL Denk je dat echt? *(weent)*

SOUFIAN Wat scheelt er, baby? Anders huil jij nooit!

SIBEL *(weent met diepe schokken)* Al ben ik in een menigte? En zelfs bij jou? Ik voel mij, overal, zo eenzaam. En verlaten. Ik durf niet. Denken aan hen. Ik vervloek mezelf — maar ik mis hen zo! Allemaal! *(stokt, wrijft haar tranen weg)*

DENISE *(na een stilte)* En dit noemen jullie 'een opoffering'? De ene wil misschien zijn dure drugs opgeven. De andere treurt omdat ze een paar profiteurs heeft afgedankt. Ik? Ik heb mijn lijf en mijn kind geofferd, op het altaar van de liefde en de kunst.

JO Niet overdrijven, honnepon.

DENISE Niet overdrijven? In de Bijbel stond Abraham al klaar om zijn zoonnetje de kop af te snijden, en God de Vader greep in. 'Niet doen, niet doen!' Wat deed Jo? Hij heeft mij aangemoedigd om door te gaan.

JO Correctie. Ik heb jou niet tegengehouden. En ik ben God de Vader niet.

DENISE Toen vond ik nog van wel, onnozel kalf dat ik was.

SIBEL Wacht even... Jij hebt een kind van jezelf vermoord?
(*griënt bijna weer*)

JO Mijn vrouw is dol op hyperbolen.

SOUFIAN Wat wil dat zeggen: ja of nee?

DENISE Ja, ja, ja!

JO Nee, nee, nee! Dan zouden wij hier toch niet staan, mocht dat het geval zijn?

DENISE Het kwam néér op moord. Dubbele moord, mij inbegrepen.

JO Maak er dan maar drie van. Ik voel me ook niet best, de laatste twintig jaar.

DENISE Het was in de aanloop naar zijn mega-grensverleggende gesamt-kunstwerk. Na jaren van veel schieten en altijd missen bleek hij dan toch eens de roos te hebben geraakt. Weliswaar voor een veel kleiner product. Ik was zwanger. Maar ik werd uitgerekend in de week van de première. Alles lag inmiddels vast, de helft van de rekeningen betaald, de figuranten en de dansers ingehuurd, de repetitiezaal vastgelegd, theaterdirecteuren uitgenodigd, de critici gebriefd... Alles stond op het spel! Maar de hoofdrolspeelster liep ineens over te geven waar ze stond. Het lukte me niet meer om zijn verdomde tekst in mijn hoofd te proppen, terwijl mijn pens almaar voller werd van zijn kind — waar ik nochtans zo naar uitgekeken had. Ik durfde het hem eerst niet te zeggen. Ik wist hoe

belangrijk dat stuk voor hem was. Ik voelde mij schuldig, kwaad, opstandig, kwetsbaar — ik verkeerde in de hellekrochten van de radeloosheid!

JO Hou het geloofwaardig, ‘poepie’ — hou het klein!
Dicht bij jezelf!

DENISE Eerst wilde hij niet eens geloven dat het van hem kwam. Hij brulde dat ik het erom deed om hem te saboteren, te straffen. Later begon hij almaar meer te hinten op ‘een elegante oplossing voor iedereen’.

JO Je kwam daar zelf mee aankakken.

DENISE Je praatte het mij ook niet uit het hoofd.

JO Ik zou niet gedurfd hebben. En zou jij geluisterd hebben?

DENISE Ze hadden me beloofd dat de ingreep maar een vingerknip zou duren. Twee uur later lag ik nog altijd op die operatietafel. Bijna leeggebloed en vanbinnen leeggehááld. *(ontroerd)* Mijn eerste en meteen mijn laatste kind. Weggeschraapt met alles wat ik nodig had om kinderen te maken. Ik was nagenoeg bewusteloos van de pijn, de tranquillizers, de miserie... Maar toch nog helder denkend aan twee dingen. Eén. Wat doen ze eigenlijk met die restanten, en met afgezette armen en benen? Waar smijten ze die weg? En hoe noemen ze het? Medisch afval?

JO *(inmiddels met zijn rug naar de anderen toe; stil, aangedaan)* Hou het klein, Denise. Hou het godverdomme klein.

DENISE Twee. Hoe groot waren eigenlijk de armpjes en de beentjes van óns kind al? Het hoofdje, de poezelige voetjes. En had je al kunnen zien, aan het smoeltje, dat het een spruit van Jo was, en van mij? *(bijna in*

tranen) We waren er te laat mee, met heel de ingreep
— veel te laat.

JO Wiens schuld was dat? Jij deed er zo lang over om
te beslissen. Ik had niets te zeggen.

DENISE (*roept*) Je had mij moeten helpen. Zoals ik er later
wél stond, voor jou, om die kutpremière van jouw
klotestuk te spelen!

JO Jij wilde die zelf spelen! Dat was het hele punt. Je
wilde je niet laten vervangen. Waar was je bang voor?
Dat iemand anders het beter zou doen?

DENISE Ik stond daar voor jou. Met helse pijnen in mijn
hart en in mijn kut, in heel mijn santenkraam. En er
gebeurde wat ik vreesde dat er zou gebeuren. Je werd
weer eens de grond ingeboord, met al je pretentieuze
plannen. We konden weer eens alles afgelasten.
En wat ga je hun nu vertellen? Dat ook dát door
mij kwam? Dat ik jouw meesterwerk om zeep heb
geholpen, ik alleen?

JO Jij was fantastisch.

DENISE Iets luider graag. Er luisteren mensen mee.

JO Ik heb je nog nooit zo fantastisch gezien.

DENISE Luider!

JO Jij was het enige dat deugde aan heel die godvergeten
kutproductie!

DENISE Voilà! Die voorstelling van jou — die hadden we
moeten aborteren, niet ons kind.

JO (*draait zich ziedend om*) Die ingreep hadden we sowieso
moeten doen, ook zonder voorstelling. Mensen als

jij moeten geen moeder worden. Voor hetzelfde geld had dat kind van jou, behalve poezelige voetjes, een afwijking of tien in zijn hersenpan, door de drankzucht van zijn moeder. Zelfs tijdens de dracht kon jij je niet beheersen!

DENISE (*in tranen*) De dracht? Is dat zoals jij spreekt over ons kroost? De drácht?

JO Ik had zelf de breinaald moeten hanteren, op de dag dat ik jou voor het eerst kuste. Narcistische monsters als jij zijn geen kinderen waard. Als het al niet lichamelijk gehandicapt zou zijn geweest, had jij het wel geestelijk zodanig getraumatiseerd dat het zelfmoord zou hebben gepleegd voor zijn zestiende. Misschien had ik het zelf wel gedaan!

DENISE Wat? Wat zou jij onze lieve, mooie kind hebben aangedaan?

JO Ik zou het gered hebben van een moeder die alleen maar moeder wilde zijn om te kunnen zeggen dat ze moeder wás. Om op het voortoneel te kunnen pronken met haar koter, zolang de wereld toekeek en haar om die rol bewonderde — maar die haar voortspruitsel daarbuiten finaal zou hebben verwaarloosd, omdat het in de weg liep bij de rollen die ze wilde spelen op de echte planken.

DENISE Jij zou werkelijk zo wreed zijn? Jij zou ons kind alsnog bij me weghalen?

JO Weghalen? Ik zou het een bijl in het hoofd slaan, om het te redden uit jouw klauwen!

SIBEL Oh my God...! (*ze geeft klaterend over*)

SOUFIAN Siepje, kijk uit — pas op, lieve schat. Rustig...
(*ze geeft nog meer over*)

SIBEL (*bekijkt zichzelf*) Het spijt me echt ontzettend.
(*tot Denise*) En nog wel op jouw mooie jurk.

DENISE (*mat*) Maakt niet uit, kindje.
Een jurk is maar een jurk.
A la guerre comme à la guerre.

SOUFIAN Jo?

JO Mmm?

SOUFIAN Misschien is het geen slecht idee als Sibel
en ik nu naar die Airbnb gaan.

JO Dat lijkt me ook een schitterend idee.

SOUFIAN Mag ik dan de sleutels?

JO De wat? O — de sleutels.
(*diept ze op en geeft ze aan Soufian*)

SOUFIAN Bedankt. Zullen we later deze week nog
eens bellen of zo?

JO Misschien. We zien wel.

SOUFIAN (*ondersteunt Sibel*) Zal ik morgenochtend nog
wat komen helpen opruimen?

JO Laat maar.

DENISE We doen dat liefst zelf.

SOUFIAN Goed. Slaap wel dan. Big ups & brasa!

DENISE Watte?

SOUFIAN 'Tot ziens.'

SIBEL *(slapjes; tot Denise)* Nog eens sorry.
(tot Jo) En dank voor de ontvangst.
Allebei.

JO Jaja.

DENISE Slaap wel.

*(Soufian en Sibel af, met de trolley; Jo gaat naar het restant
van de wand en duwt het om; daarachter blijkt een gammel twee-
persoonsbed te staan; ze kruipen erin — Jo met medeneming van
de schakelbox waarmee Soufian de lichtstanden veranderde)*

EPILOOG

121

(na een lange stilte)

JO Slaap ze!

DENISE Jaja. Slaap wel en zo.

JO Tot morgen?

DENISE Dat valt niet te vermijden, zeker?

JO Tot morgen dan.

DENISE We zien wel, Jo — we zien wel.

JO *(na een stilte)* Zeg...

DENISE Wat nu weer?

JO Ken jij die grap van dat ouwe koppel?

DENISE Welk oud koppel?

JO Van die grap.

DENISE Er zijn zo veel grappen over oude koppels.

JO Die ene goeie.

DENISE Er bestaan geen goeie grappen. Dat heb je altijd zelf gezegd.

JO Dit is een uitzondering.

DENISE *(kreunt)* Ik ben benieuwd.

JO Er is een oud koppel, veertig vijftig jaar samen,
én maar kibbelen en elkaar naar het leven staan...
Zegt die vrouw — terwijl ze tussen de scherven staat

van weer een stuk gegoooid servies: 'Als er ooit iets gebeurt met één van ons? Dan ga ik in het zuiden van Frankrijk wonen.' (*bescheurt zich*)

DENISE (*met de ogen rollend*) En dat is 'm? Dat is jouw droom? Na meer dan veertig jaar matig toneelspelen en vijftig jaar mislukt schrijven en gemankeerd regisseren? En nadat je mij verliest of — waarom niet? — mij eindelijk de kop inslaat? Mijnheer gaat in het zuiden van Frankrijk wonen.

JO Maar nee, mens! (*piessig*) Frankrijk is maar een metafoor.

DENISE Jij haat metaforen. Dat heb je altijd gezegd.

JO 'Ik ga gewoon door.' Dat wil het zeggen. Ik blijf spelen, no matter what.

DENISE Zonder mij?

JO Eindelijk vrij.

DENISE En ik dan?

JO Jij bent dood, mens. Begrijp het nu toch eens.

DENISE En jij speelt dit klotestuk in je eentje voort?

JO Ik ken het nu toch uit mijn hoofd.

DENISE Alle vier de rollen? Die van mij erbij? Daar heb jij niet genoeg techniek voor in huis.

JO Hoe moeilijk kan het zijn? Twee keer zo luid spreken als anders en twee keer zo dom.

DENISE En ik dan?

JO Jij bent kassiewijle! Begrijp het nu toch eens!

DENISE Ik bedoel: als jij 'kassiewijle' zou zijn... Wat moet ik dan doen?

JO Hetzelfde als altijd. Je bezuipen en je beklagen voor wat je jezelf hebt aangedaan.

DENISE Jaja — maar daarna?

JO Hoezo — daarna?

DENISE Moet ik dat kutstuk dan ook in mijn eentje spelen? Wordt dat mijn metaforische Frankrijk: alle vier die rotrollen — die van jou erbij?

JO Daarvoor heb jij alle techniek en meer dan genoeg kloten in huis.

DENISE (*zucht*) Ik had me Frankrijk heel anders voorgesteld. Zeker in mijn eentje. (*pauze*) Wat een onnozel kutwoord is dat eigenlijk, 'kassiewijle'. Zeggen jullie dat echt?

JO Af en toe doen we het ook.

DENISE (*streelt hem over het hoofd*) Eigenlijk ben jij dat altijd al geweest. Mijn kleine kassiewijle klootzak. Jij bent al meer dan dertig jaar hersendood.

JO (*grijnst*) Is dat zo?

DENISE Al vanaf de eerste dag dat ik naast je op de planken stond.

JO O ja! (*verzaligd*) Onze *Tramlijn Begeerte*!

DENISE (*stompt hem*) *De meeuw*! Hoe kun je die vergeten zijn, verdomme? Nina — mijn Nina!

JO *De meeuw*?

DENISE Jij was Trigorin en je zat al bij de eerste lezing te janken. Bij de première nog altijd. Hoe kun je mijn Nina nu vergeten zijn!

JO Tja... Ik ben ook al meer dan dertig jaar morsdood.

DENISE Godzijdank. (*kust hem*) Godzijdank was je al die tijd naast mij altijd al dood.

JO Ik ben eigenlijk dood gebóren. Helemaal blauw en aan stukken. Net zoals...

DENISE Niet zeggen. Of nee, wat maakt het uit? Zeg het maar.

JO Ik ben van bij mijn geboorte al zo dood geweest als die Trigorin op het einde van *De meeuw*.

DENISE Nee, man! (*weer een stomp*) Het was Trepljov, niet Trigorin die zich door de kop schoot!

JO Meen je dat nou?

DENISE Ik zal het toch weten, zeker? Ik stond er elke avond over en bij. Honderden fucking voorstellingen lang.

JO In mijn herinnering gaan ze op het einde allemaal dood.

DENISE Dat is *Hamlet*, niet *De meeuw*. Speel je met mijn voeten of zo? Jij stond er zelf ook elke avond bij. Trepljov? Bèng! Kassiewijle. In zijn eentje.

JO En die meeuw, natuurlijk.

DENISE Huh? Wat?

JO Die mee-eeuw! Die ging ook hartstikke dood. Dat arme beest. Helemaal aan flarden geschoten. En waarvoor, in godsnaam? (*doet het licht uit*) Waarvoor?

DOEK

Eerste bedrijf

HET AFSCHMINKEN

7

Tweede bedrijf

HET AFBREKEN

43

Derde bedrijf

HET AFHANDELEN

82

Epiloog

121

De dialogen in *Wie is bang* zijn beïnvloed door diverse artikelen in diverse media, van kranten tot Facebook, en door gesprekken en interviews op radio en tv. Uit twee geschreven stukken nam ik een paar citaten letterlijk over, met dank. Het gaat om ‘Vermoeiend, een statement zijn’ van de Vlaamse acteur, rapper en schrijver Rashif El Kaoui in *De Standaard* van 17 januari 2019. En om het interview dat Robert Vuijsje voor *de Volkskrant* maakte met de Zuid-Afrikaans-Nederlandse Lucinda Douglas, onder de titel ‘Ik ben geen slachtoffer met een jankverhaal’, gepubliceerd op 11 februari 2019.

Daarnaast dank ik regisseur Koen De Sutter, dramaturg Alex Mallems en in het bijzonder de acteurs Els Dottermans, Tarikh Janssen, Han Kerckhoffs en Dilan Yurdakul voor hun vele bruikbare suggesties en anekdotes.

Het fragmentje uit *Macbeth* dat Sibel ten gehore brengt is afkomstig uit *Mefisto for ever*, vrij naar *Mephisto. Roman einer Karriere* van Klaus Mann — een bewerking die ik in 2006 schreef voor Toneelhuis (Antwerpen) en regisseur Guy Cassiers.

Wie is bang werd geproduceerd door Theaterproductiehuis Zeelandia (Middelburg) en NTGent (Gent), met de steun van The Belgian Tax Shelter. De voorstelling ging in Nederland in première op 27 augustus 2019 in Middelburg (de Schouwburg) en in België op 20 september 2019 in Gent (NTGent). Ze werd gespeeld door Els Dottermans, Tarikh Janssen, Han Kerckhoffs en Dilan Yurdakul.

Koen De Sutter was regisseur,
Alex Mallems dramaturg en
Anne-Laure Vandeputte regieassistente.
Stef Stessel ontwierp het decor,
An De Mol de kostuums en
Dennis Diels het licht.
De productieleiding was in handen van
Greet Prové en Bart Mulder.

Wie is bang van Tom Lanoye werd, in opdracht van Uitgeverij Prometheus (Amsterdam), vormgegeven door Dooreman (Gent). Drukkerij Wilco te Amersfoort verzorgde het drukwerk. De redactie was in handen van Marieke van Oostrom en Anni van Landeghem. Van de eerste druk werden twaalf exemplaren gebonden door Pau Groenendijk — Mooie Boeken (Amsterdam) — en door de auteur genummerd en gesigneerd.

De foto op het voorplat is van Jan Opdekamp, die op het achterplat van Michiel Devijver.

© 2019 Tom Lanoye

ISBN 978 90 446 4258 2

www.uitgeverijprometheus.nl

www.zeelandtheaters.nl

www.ntgent.be

www.sabam.be

www.verlagderautoren.de

www.lanoye.be